

VINMONOPOLET

ÅRSBERETNING
OG ÅRSREGNSKAP

2009

Veien mot 2013

– Samfunnsansvar de neste 5 årene.

Nøkkeltall

	2009	2008	2007	2006	2005
SALG i 1 000 liter					
Svakvin	62 108	59 278	56 651	54 878	52 893
Sterkvin	840	895	958	1 001	1 047
Brennevin	12 874	12 797	12 657	12 080	11 678
Øvrige produkter	924	858	813	790	793
SUM	76 746	73 828	71 079	68 749	66 411
INNETEKTER OG RESULTAT millioner kroner					
Brutto salgsinntekter	13 695,7	12 872,2	12 164,3	11 440,0	10 863,0
Driftsinntekter	10 957,7	10 305,4	9 742,7	9 161,2	8 708,4
Driftsresultat	78,5	107,5	122,8	90,1	101,3
Resultat før vinmonopolavgift	117,2	175,2	167,2	110,3	116,6
KAPITAL					
Total kapital i millioner kroner	2766,1	2 708,2	2 447,8	2 335,3	2 102,9
Egenkapital i millioner kroner	584,3	417,1	407,6	287,1	365,8
Egenkapitalandel i prosent	21,1	15,4	16,7	12,3	17,4
LØNNSOMHET i prosent					
Bruttomargin ¹⁾	11,9	12,0	12,1	12,1	12,2
Resultatgrad ²⁾	1,1	1,7	1,7	1,2	1,4
Totalkapitalrentabilitet ³⁾	4,4	6,9	7,1	5,0	5,9
Egenkapitalrentabilitet ⁴⁾	23,4	42,5	48,1	33,8	24,7
LIKVIDITET					
Likviditetsgrad i prosent ⁵⁾	151,3	148,2	145,4	134,9	128,9
Arbeidskapital i millioner kroner ⁶⁾	785,2	739,2	639,8	491,3	378,2
PERSONALE					
Antall fast ansatte per 31.12.	1 824	1 808	1 787	1 743	1 701
Herav: Heltidsansatte	675	673	675	657	637
Deltidsansatte	1149	1 135	1 112	1 086	1 064
Antall årsverk	1168	1 215	1 135	1 121	1 122
Antall butikker per 31.12.	248	239	222	211	199
¹⁾ Bruttomargin = $\frac{\text{driftsinntekt} - \text{vareforbruk}}{\text{driftsinntekt}} \times 100$					
²⁾ Resultatgrad = $\frac{\text{resultat før vinmonopolavgift} + \text{finanskostnader}}{\text{driftsinntekt}} \times 100$					
³⁾ Totalkapitalrentabilitet = $\frac{\text{resultat før vinmonopolavgift} + \text{finanskostnader}}{\text{gjennomsnitt av totalkapitalen 1.1. og 31.12.}} \times 100$					
⁴⁾ Egenkapitalrentabilitet = $\frac{\text{resultat før vinmonopolavgift}}{\text{gjennomsnitt av egenkapital 1.1. og 31.12.}} \times 100$					
⁵⁾ Likviditetsgrad = $\frac{\text{omløpsmidler}}{\text{kortsiktig gjeld}} \times 100$					
⁶⁾ Arbeidskapital = $\text{omløpsmidler} - \text{kortsiktig gjeld}$					

Viktige datoer i 2009

1. JANUAR Butikkjeden Vinmonopolet består av 239 butikker, hvorav 236 er selvbetjente.

13. FEBRUAR Startskuddet går for årets langingskampanje. Budskapet er «ikke kjøp alkohol til mindreårige, heller ikke egne barn».

18. MARS Vinmonopolet.no får andreplass i konkurransen Årets nettsted, og Vinbladet mottar 4. plass i kategorien Årets eksterne bedriftsblad.

Vinbladet mottar publikumsprisen fra PIN (Publiseringsbyråene i Norge) i samarbeid med Kommunikasjonsforeningen.

19. MARS Farmandprisen 2009: Vinmonopolet.no får sølv i kategorien Åpen klasse, og bronse blant Store bedrifter. Totalt ble det delt ut priser i seks kategorier, og vårt nettsted var eneste i kåringen som var nominert til to priser.

2. APRIL Butikk nummer 240 åpner i Bergen Laksevåg, butikk nummer 241 åpner i Nesbyen og butikk nummer 242 åpner på Sola.

20. APRIL Vinmonopolet Kolbotn vinner 1. plass i Mystery Shopping på Senteret Kolbotn Torg i kategorien «Mega store».

29. APRIL Startskudd for årets alderskontrollkampanje. Budskapet er «Vis legitimasjon uoppfordret hvis du er mellom 18-25 år. Pliiiiiis!».

1. MAI Prislister endrer utseende. Basisutvalget og bestillingsutvalget slås sammen til én stor liste. Brosjyren Nyheter relanseres.

5. MAI Vinmonopolet kommer på syvendeplass på BIs kundebarometer i årets måling av kundetilfredshet.

9. MAI Askim kåres til Årets butikk 2008 i Vinmonopolets interne konkurranse

11. MAI Vinmonopolet Trondheim City Syd vinner kåringen som beste større butikk på City Syd Kjøpesenter for andre gang på rad.

12. MAI Vinmonopolet Honningsvåg kåres til Årets handelsbedrift 2008 på Nordkapp.

14. MAI Vinmonopolet tildeles prisen som Årets Retailer fra reklamebransjen.

28. MAI Vinmonopolet Haugesund blir nr. 2 på kundemåling ServiceGrafen i Steen & Strøm senteret Markedet i Haugesund.

19. JUNI Hill Marta Solberg blir oppnevnt som ny styreleder i AS Vinmonopolet.

1. JULI Alkoholloven endres slik at forbudet mot privatimport på alkohol oppheves.

1. JULI Siri B. Hatlen fratrer som styreleder for AS Vinmonopolet. Nestleder Margrethe Sunde

KVALITET OG ANSVAR I KONTAKT MED MENNESKER

tiltrer som styreleder i perioden 1. juli til 30. september 2009.

17. AUGUST Alderskontrollkampanjen relanseres med butikkmateriell og nettsiden alderskontroll.no.

8. SEPTEMBER Vinmonopolet får 5. plass i en serviceundersøkelse gjennomført av analysebyrået Respons.

1. OKTOBER Hill Marta Solberg starter som styreleder i AS Vinmonopolet.

8. OKTOBER Vinmonopolet inngår et samarbeid med de andre nordiske monopolene om en felles fem års plan for samfunnsansvar. Første del gjennomføres i form av møter med grossister og vinimportører.

12. OKTOBER Vinmonopolet blir nominert til Sølvtaggen 1. kvartal, for en av annonsene laget

til langingskampanjen gjennomført i februar.

15. OKTOBER Styret i Vinmonopolet vedtar å åpne 11 nye butikker i 2010.

21. OKTOBER Anne-Grete Strøm-Erichsen, Arbeiderpartiet, blir ny helse- og omsorgsminister.

9. NOVEMBER Vinmonopolet Oslo City får sølv i senterets årlige servicemåling.

PRIMO NOVEMBER Vinmonopolets butikker bytter til nye, miljøvennlige bæreposer som inneholder minimum 50 prosent gjenvunnet norsk plast.

12. NOVEMBER Butikk nummer 243 åpner i Kristiansand Vågsbygd, og butikk nummer 244 åpner på Klepp.

19. NOVEMBER Butikk nummer 245 åpner på Jevnaker, og butikk nummer 246 åpner i Vestnes.

20. NOVEMBER Relansering av langingskampanjen.

23. NOVEMBER Sensorisk prøveinstans får akkreditering for sensorisk testing av øl, vin og brennevin.

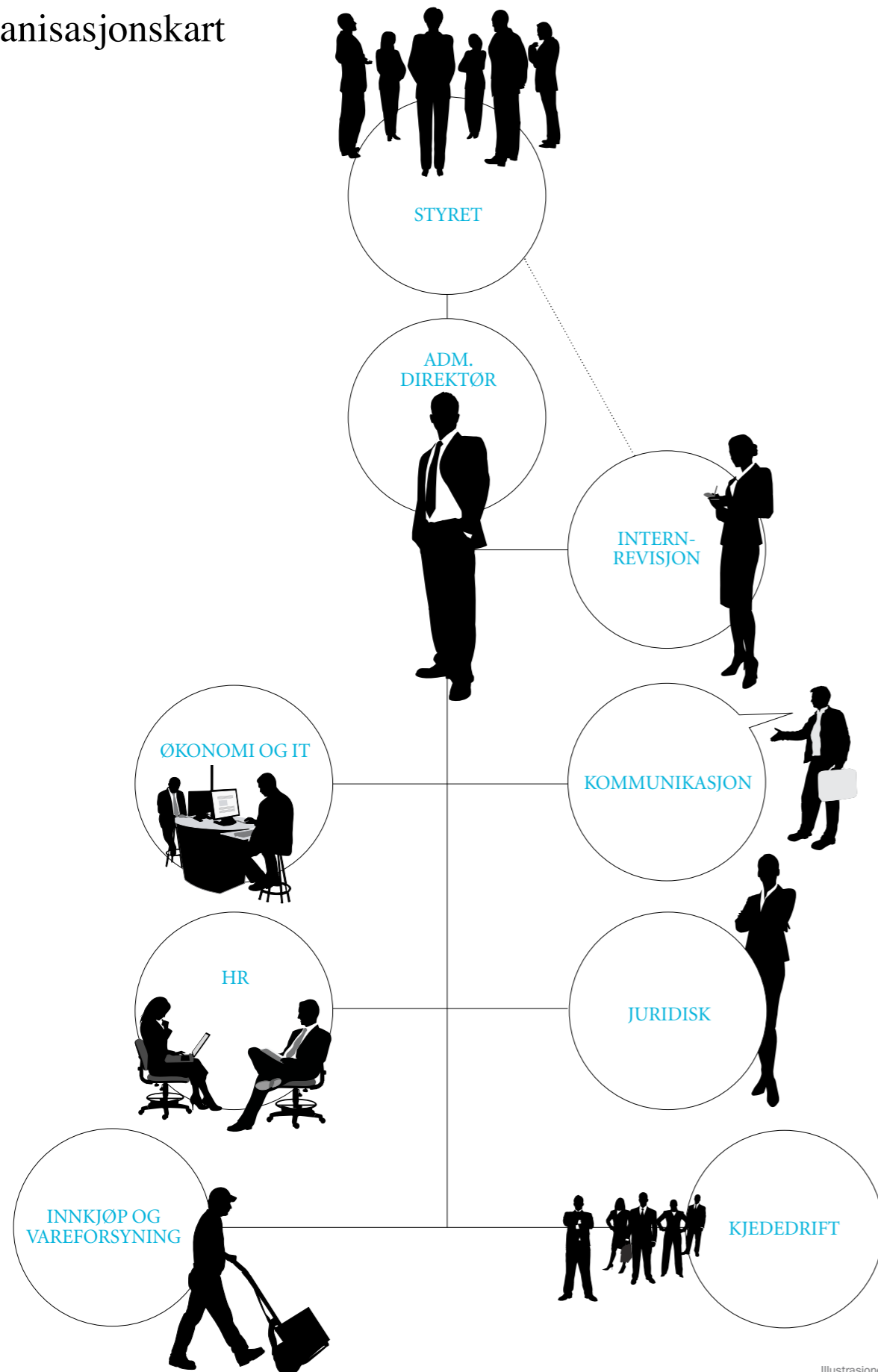
26. NOVEMBER Butikk nummer 247 åpner på Grorud i Oslo.

DESEMBER Seks av Vinmonopolets butikker er i løpet av 2009 miljøfyrtårnsertifisert: Buskerud Storsenter, City Syd, Haugesund, Tønsberg, Åsane og Holmen Senter.

3. DESEMBER Butikk nummer 248 åpner på Skarnes.

31. DESEMBER Vinmonopolet består av 248 butikker hvorav 245 er selvbetjent.

Organisasjonskart

Illustrasjoner: iStockphoto

Styre

(Funksjonstid 1. juli 2008 – 30. juni 2010)

Medlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd:

Hill Marta Solberg, fylkesmann, leder (oppnevnt fra 01.10.09)
Margrethe Sunde, driftsdirektør, Oslo, nestleder
Frank Jenssen, daglig leder, Trondheim
Ingvild Wold Strømsheim, underdirektør, Oslo
Odd Holten, tidl. stortingsrepresentant, Fredrikstad
Ola Røtvei, ordfører, Oppdal

Medlemmer valgt av og blant de ansatte:

Helge Storvik, butikksjef, Leikanger
Elianne Ingebrigtsen, butikksjef, Nesoddtangen
Svend Bang Pedersen, butikksjef/leder OFF, Tromsø

Varamedlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd:

Sverre Bugge, sjef for forvaltnings- og regnskapsavdelingen, Finstadjordet
Vibeke Limi, gruppeleder, Jar
Mette Bjune, fylkesrådmann, Tønsberg
Bjørn Arild Gram, ordfører, Steinkjer

Varamedlemmer valgt av og blant de ansatte:

Åse Engesæth, butikksjef
Kjell-Roar Nilsen, butikksjef
Harald Galåen, butikksjef
Robert Fagerheim, butikksjef
Torill Grah-Jacobsen, butikksjef
Britt Deilrind, butikksjef

Bedriftsforsamling

(Funksjonstid 1. juli 2008 – 30. juni 2010)

Medlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd:

Gunn Inger Løvseth, assisterende rådmann, Melhus, leder
Synnøve M. Konglevoll, student, Oslo
Ola D. Gløtvold, daglig leder/jordbruker, Engerdal
Gjertrud Kjellesvik, lærer, Haugesund
Ole Berget, politisk rådgiver, Oslo
Odd Anders With, leder av byutviklingskom., Trondheim
Niils Marton Aadland, ordfører, Frekhaug
May Britt Vihovde, student, Haugesund
Ole Johan Bakke, kommunelege, Våle
Anne-Karin Nygård, generalsekretær, Oslo
Lise Kjølørød, professor, Oslo
Ole John Østenstad, rådmann, Førde
Arne Johannesen, seksjonsleder, Skien
Margaret Eide Hillestad, prosjektleder, Oslo

Medlemmer valgt av og blant de ansatte:

Gunnar Arne Sagstad, deltidsekspeditør, Ytre Arna, nestleder
Linda M. Lund, butikksjef, Oslo
Tor Arne Mjøen, butikkekspeditør, Beitstad
Grethe Frydenlund, opplæringskonsulent, Nesbru
Bente Molvær, deltidsekspeditør, Skatval
Synnøve Johannessen, butikksjef, Kopervik
Edgar Hansen, butikksjef, Harstad (fast vara)

Kontrollkomité

Kontrollkomiteen er valgt av og blant bedriftsforsamlingens oppnevnte medlemmer. Hovedoppgavene er å føre tilsyn med styrets og adm. direktørs forvaltning av selskapet, og å påse at kontrolloppgavene blir utført.

Medlemmer

Ole John Østenstad, leder
Ola D. Gløtvold
May Britt Vihovde

Revisor

PricewaterhouseCoopers AS

Ledergruppe:

Kai G. Henriksen, adm. direktør
Lars Sogn, leder Juridisk
Lasse Erik Moen, kjededirektør
Britt-Magni Rutgersen, leder Økonomi og IT
Siv Tophøj, leder HR
Erlend Leinum, direktør Innkjøp og vareforsyning
Halvor Bing Lorentzen, leder Kommunikasjon

SAMFUNNANSANSVAR I PRAKSIS

Vinmonopolet ønsker å være en tydelig samfunnsaktør. Derfor har vi et tydelig miljøfokus i alle deler av virksomheten og gjennom et målbevisst arbeid for omgivelsene rundt oss, både nasjonalt og internasjonalt. Tema for årsberetningen i 2009 er nettopp miljø og samfunnsansvar som har hatt et ekstra fokus gjennom året. Gjennom rapporten vil vi synliggjøre hva vi har arbeidet med og ambisjonene for årene som kommer.

Vinmonopolet er ydmyke i forhold til vårt samfunnsansvar. Vi har ingen ambisjoner om å redde verden alene. Vi er opptatt av å ta vår del av ansvaret og ser vi har gode muligheter i samarbeid med andre. For oss vil dette blant annet være i dialog med våre leverandører, men også med de øvrige alkoholmonopolene i de nordiske land.

UTVIDET SAMFUNNANSANSVAR

Samfunnsansvar har lenge vært en del av Vinmonopolets arbeid. I 2009 har vi satt dette ytterligere i system. Alkoholmonopolene i Norden kan sammen ha en positiv kraft i å ta vare på miljø, bekjempe korrupsjon, styrke menneskerettighetenes stilling og skape anstendige arbeidsvilkår i hele verdikjeden, som også inkluderer produsentene i de ulike vinproduserende land.

I 2009 ble Vinmonopolets miljøarbeid satt tydelig på dagsorden, gjennom en egen miljøpolicy og miljøstrategi. Hele verdikjeden involveres, hvor det rettes ekstra oppmerksomhet mot transport og samlast og miljøsertifisering av butikkene våre. Seks butikker ble miljøfyrtårnsertifisert i 2009, ytterligere 23 samt kjedekontoret følger etter i 2010.

Sentralt i samfunnsansvaret vårt er å drive et ansvarlig salg av alkohol. Det vil si at vi ikke skal selge til mindreårige eller berusede, og at vi skal forhindre at eldre kjøper alkohol til mindreårige, eller langing. De som jobber i butikkene våre har en spesiell opp-

merksomhet rundt denne viktige oppgaven, og hvert år gjennomfører vi holdningskampanjer knyttet til disse temaene. Det er gledelig å se at norsk ungdom har blitt flinkere til uoppfordret å vise legitimasjon i butikkene våre. I 2009 viste over en million kunder mellom 18 og 25 år uoppfordret legitimasjon. Dette er nærmest en firedobling på to år. Fortsatt spør vi flere om legitimasjon enn det er som viser det uoppfordret, men fortsetter trenden snur dette allerede i 2010.

Det er også gledelig å se at butikkene våre melder om færre episoder av langing. I 2007 avviste vi 12 kjøp hver eneste salgsdag gjennom hele året på grunn av mistanke om eller forsøk på langing. I 2009 var dette halvert. Enten skjules langingen bedre eller så har arbeidet vårt faktisk hatt effekt. Vi velger å tro det siste.

En undersøkelse om langing gjennomført i desember 2008 understøtter nettopp dette, hvor en av ti ungdom under 18 år sier de har fått en voksen til å kjøpe alkohol til seg fra Vinmonopolet, mens tallet var to av ti i en tilsvarende undersøkelse fra 2006.

DET BESTE KUNDEMØTET

Vinmonopolet har som mål å være Norges ledende faghandelskjede. I dette legger vi at det beste kundemøtet i Norge gjennomføres i Vinmonopolet. Vi mener dette er viktig nettopp fordi vi er et monopol. Vi skal daglig bevise overfor det norske folk at vi gjør oss fortjent til deres støtte, og at vi leverer en tjeneste som overgår deres forventninger. Uten folks støtte, intet Vinmonopol. Så enkelt, og så krevende!

Vi mener vi er på god vei og gjør mye riktig. Det viser også undersøkelser som Innbyg-

gerundersøkelsen som ble presentert i januar 2010. Der er over 12 000 nordmenn spurt om tilfredshet med offentlige tjenester, og Vinmonopolet havner i toppen av listen, bare slått av fastlegeordningen og folkebibliotekene.

Resultatene fra vår årlige medarbeidertrivselsundersøkelse viste i 2009 nok en gang positiv utvikling. På spørsmål om hvordan man alt i alt trives i Vinmonopolet er snittscoren blant alle ansatte 6,4 av 7 oppnåelige poeng. Dette er en framgang fra 6,1 i 2007 og 6,3 i 2008. I en ny under-

søkelse gjennomført av Synovate på oppdrag fra Manpower og Arbeidsforskningsinstituttet havner Vinmonopolet på en femteplass over hvilke bedrifter nordmenn helst vil jobbe i. Dette underbygger resultatene fra vår egen omdømmeundersøkelse, der nå 88 prosent av de spurte har et ganske eller meget godt inntrykk av Vinmonopolet.

ØKT TILGJENGELIGHET

På bakgrunn av åpning av mange nye butikker de siste årene, spesielt i distriktene, er nå 89 prosent av befolkningen fornøyd med tilgangen til en av Vinmonopolets butikker. I dag har Vinmonopolet 248 butikker fordelt på ca 200 kommuner.

2009 var også året vi evaluerte prøveordningen med filialdrift. Erfaringene viste at det er grunnlag for å videreføre ordningen med slike lavvolumsbutikker. Evalueringsrapporten er oversendt Helse- og omsorgsdepartementet og beslutning om flere slike nye småbutikker i distriktene vil først foreligge etter departementets samlede vurdering.

Kundenes forventninger blir stadig høyere og vi kan ikke ta deres tilfredshet for gitt. Vi må hele tiden jobbe for å bli bedre. Derfor revitaliserer vi vår servicestandard i 2010 med enkle råd og beste praksis for kundebehandling. Nytt navn er «Det beste kundemøtet» og skal hjelpe alle som jobber i butikk til

«Kundenes forventninger blir stadig høyere og vi kan ikke ta deres tilfredshet for gitt.»

«Det er også gledelig å se at butikkene våre melder om færre episoder av langing.»

å gi det lille ekstra slik at møtet overgår kundenes forventninger.

For Vinmonopolet vil 2010 være preget av at vi innfører et nytt IT system i alle butikkene våre. Dette vil gi oss en mer effektiv drift. Som kunde vil du merke at dette gir en sømløshet mellom nett- og butikk, det vil være en elektronisk gavekortløsning som sikrer større fleksibilitet samt at det tilrettelegges for en bedre årgangsstyring.

Våre 1800 medarbeidere gjør til daglig en stor innsats for bedriften rundt om i det ganske land. Jeg ser fram til at vi i tiden som kommer sammen skal videreutvikle Vinmonopolet mot målet som Norges ledende faghandel, slik at vi gjør oss fortjent til folks støtte.

Kai G. Henriksen
Administrerende direktør

Innhold

Nøkkeltall og Viktige datoer	2
Visjon, strategi og verdier	3
Organisasjon og ledelse	4
Leder	6
2009	8
Miljø	Miljøstrategi, Miljøfyrtårnsertifisering 8
	Miljøvennlige poser, Gjenvinning 9
Butikk	Spesialbutikk, God tilgjengelighet 10
	Vinmonopolets 248 butikker 11
Kampanjer	Virker virkemidlene? 12
	Sosial kontroll i Vinmonopolet 13
Sortiment	Hvordan jobber vi med sortiment?, 14
	Butikkspesifikt sortiment, Vareforsyning 15
	Økologisk og Fairtrade, Priser og avgifter 15
Vinåret	16
Salget	18
Tema: 5-årsplanen – Samfunnsansvar de neste 5 årene	20
2009	Hva er samfunnsansvar for Vinmonopolet? 22
	Kan vi redde verden? 23
	Et år med mange initiativ 24
	Researchreise til Sør-Afrika 25
2010	Felles nordisk etisk regelverk 26
	Ny researchtur, Miljø 27
2011	Avtaleendring, Toppmøte på Island 28
	Ny vareforsyningsstrategi 29
2012	Alle avtaler på plass 30
2013	Tid for kontroll 31
Styrets beretning	32
Regnskap og noter	36
Nøkkeltall	36
Resultat	37
Balanse	38
Kontantstrømpoppstilling	39
Noter til regnskapet	40
Statistikk	46
English summary	54
Key figures	55

2009 MILJØ

1

**LEVER ALL EMBALLASJE
TIL GJENVINNING!**

2

BRUK GJENBRUKSNETT!

3

**HUSK AT INGEN MILJØ-
BIDRAG ER FOR SMÅ!**

Miljøfyrtårn- sertifisering

I 2009 gjennomførte Vinmonopolet et pilotprosjekt for miljøsertifisering av egne butikker. Dette skjedde i samarbeid med senterkjeden Steen & Strøm, og resultatet ble seks butikker med Miljøfyrtårnsertifisering. Sertifikatet er et bevis på at virksomheten innfrir de ulike bransjekravene til Miljøfyrtårn innen helse, miljø og sikkerhet, arbeidsmiljø, energibruk, avfalls- og utslippshåndtering, transport og miljørapportering. 23 butikker vil bli sertifisert i 2010, samt Vinmonopolets Kjedekontor.

Foto: iStockphoto

MILJØSTRATEGI

Miljø er en sentral del av Vinmonopolets samfunnsansvar.

Som en følge av Vinmonopolets ambisjon om å være en tydelig samfunnsaktør, skal et tydelig miljøfokus integreres i alle deler av virksomheten. I tråd med dette introduserte Vinmonopolet i april 2009 en ny miljøpolicy og en miljøstrategi med fem satsningsområder.

Miljøstrategien er et langsiktig rammeverk som beskriver hvordan Vinmonopolet skal arbeide systematisk for å redusere egne miljøbelastninger, hvordan vi skal øke miljøbevisstheten og påvirke egne ansatte og våre leverandører i tilsvarende retning. I tillegg skal vi legge til rette for miljøbevisste kunder.

Økningen i ansattes miljøbevissthet skal vi skape gjennom god informasjon og veiledning i miljøriktig atferd. Miljøstrategien skal for øvrig bidra til at Vinmonopolet når sine miljømål, og den skal:

- Utgjøre et felles arbeidsgrunnlag
- Gi forpliktelse i alle ledd
- Synliggjøre miljøengasjement
- Vise hvordan miljøarbeidet skal gjennomføres
- Bidra til verdiskapning
- Styrke vår stilling i opinionen

Miljøarbeidet innebærer at Vinmonopolet skal legge til rette for miljøeffektiv transport i samarbeid med våre leverandører, miljøeffektiv energibruk og optimal håndtering av avfall fra butikkene. Vinmonopolet skal ha fokus på miljø i sine innkjøp og tilby et godt utvalg av økologiske produkter til sine kunder. I tillegg skal Vinmonopolet rapportere og systematisk følge opp sine miljømålssetninger.

For å sikre gjennomføringen og endringene i ny miljøstrategi, ble det i 2009 ansatt en egen kvalitets- og miljøsjef.

Frank Lein, kvalitets- og miljøsjef, med de nye bæreposene

Foto: Hans Fredrik Asbjørnsen

MILJØVENNLIGE POSER

Vinmonopolets kunder tar med seg 100 000 bæreposer ut av selskapets butikker hver dag. Derfor har vi byttet til miljøvennlige poser.

Posene er laget med ny, miljøvennlig GreenTec®-teknologi, og minimum 50 prosent av hver pose er laget av gjenvunnet plast samlet inn gjennom Grønt Punkt sin gjenvinningsordning i Norge. Miljøgevinsten er stor ved bruk av gjenvunnet plast:

- CO₂-utslippene reduseres med 90 prosent
- Energiforbruket er 80 prosent lavere enn ved produksjon av ny plast
- Posene er minst like sterke som de gamle posene

Med miljø som topprioritet ble det valgt å ikke farge plasten. De nye posene er derfor lysere og mer gjennomskinnelige enn de gamle posene.

Ved innføringen av nye poser var det viktig for Vinmonopolet å opprettholde miljøstandarden de nye posene ga. Det var ved

lanseringen igjen et vesentlig restlager av de gamle posene, som det ikke var ønskelig å kaste. Butikkene ble derfor bedt om å bruke opp gamle poser før de nye ble tatt i bruk, eventuelt at de i en liten periode hadde både gamle og nye poser tilgjengelig.

Administrerende direktør i Grønt Punkt Norge, Jaana Røine, ønsker nyvinningen velkommen.

– Vi synes det er bra at Vinmonopolet tenkte gjenvinning og miljø når de valgte nye poser. Dette er en gledelig utvikling, og et alternativ som passer godt inn i vår gjenvinningsordning for plastemballasje, sier Røine.

Vinmonopolet har satt seg som mål å redusere antall plastposer med 10 prosent i 2010. For å klare dette målet, skal det lanseres miljøvennlige gjenbruksnett som et alternativ til plastposene. Det vil bli testet ut et nett med plass til fire flasker og et nett med plass til fire flasker og en BIB (bag-in-box).

Gjenvinning

Formålet til Norsk Glassgjenvinning er å sikre en effektiv innsamling av glassemballasje, og virksomheten hadde i 2008 en gjenvinningsgrad på 92,1 prosent. Vinmonopolet eier i overkant av 20 prosent av aksjene i Norsk Glassgjenvinning AS. Det er viktig for Vinmonopolet å opprettholde gjenvinningsgraden på glass på dagens nivå ved å fortsette kildesorteringen av alt glass.

I Vinmonopolets butikker kildesorteres papir, papp, mykplast, glass og trevirke. Alle produktene Vinmonopolet selger blir tillagt en emballasjeavgift som reduseres i forhold til gjenvinningsgrad. Jo flinkere butikkene er til å levere alle typer emballasje til gjenvinning, desto lavere blir avgiften.

Hele verdikjeden involveres

Alle ledd i Vinmonopolets verdikjede blir involvert når selskapet øker miljøfokus og gjennomfører tiltak for å sikre at miljømålssetningene blir nådd – fra leverandør til kunde. Det betyr blant annet at selskapet må samarbeide med sine leverandører for å minimalisere forurensingen ved produksjon og transport av produkter.

Internt i Vinmonopolet er det etablert en bredt sammensatt miljøgruppe som skal bidra til å gjennomføre alle tiltakene i miljøstrategien.

Samlastprosjektet

Det er utført et forprosjekt på samlast av varer inn til Vinmonopolets butikker. Analysen viser positive muligheter for miljøet, leverandører og Vinmonopolet. En samordning av leveransene inn til Vinmonopolets butikker kan bidra til redusert CO₂-utslipp, lavere distribusjonskostnader og mer effektiv butikkdrift. Vinmonopolet ønsker å igangsette et pilotprosjekt for å etterprøve disse resultatene.

2009 BUTIKK

Foto: Hans Fredrik Asbjørnsen

Spesialbutikkene har kommet for å bli

I 2005/06 etablerte Vinmonopolet to spesialbutikker som en prøveordning, en på Briskeby i Oslo og en i Valkendorfs gate i Bergen. Hovedmålsetting var å styrke Vinmonopolets omdømme og merkevarestyrke gjennom økt oppmerksomhet omkring fortrinnene som faghandel, samt evnen til å skaffe og selge spesielt kvalitetsvin. I 2009 ble denne prøveordningen evaluert og selskapet har besluttet å videreføre konseptet under navnet Spesialbutikk. Spesialbutikken på Briskeby flyttes til nye og større lokaler i Vika i Oslo vinteren 2010.

Levering på dør

E-handel i Vinmonopolet består av kundesenter og nettbutikk, og ble opprettet i 2001 som et supplement til butikkene. E-handel hadde 62 500 kunder i 2009 og av dette var 43 000 kunder registrert i nettbutikken. Varer som blir bestilt via kundesenter eller fra nettbutikken kan enten hentes i nærmeste Vinmonopol eller bli levert gjennom Posten, eller direkte på døren. Kunder i områder uten Vinmonopol får bestilte varer levert uten ekstra kostnad. I 2009 ble utkjøringsområdene utvidet til å gjelde også byene Kristiansand og Ålesund.

Foto: Mette Randem

GOD TILGJENGELIGHET

Vinmonopolets 248 butikker er spredt over hele landet fra Mandal lengst i sør til Honningsvåg lengst mot nord. Butikkene omsetter varierer fra 2,1 mill. kroner til 215 mill. kroner. For detaljer om butikkene omsetter, se tabell 6 side 48. For å øke kundetilgjengeligheten har det de senere år blitt åpnet flere mindre butikker, noe som i enkelte områder er til god avlastning for større butikker. 245 av 248 butikker er nå selvbetjente.

I slutten av 2007 og i 2008 åpnet Vinmonopolet ni filialer som en prøveordning. Fi-

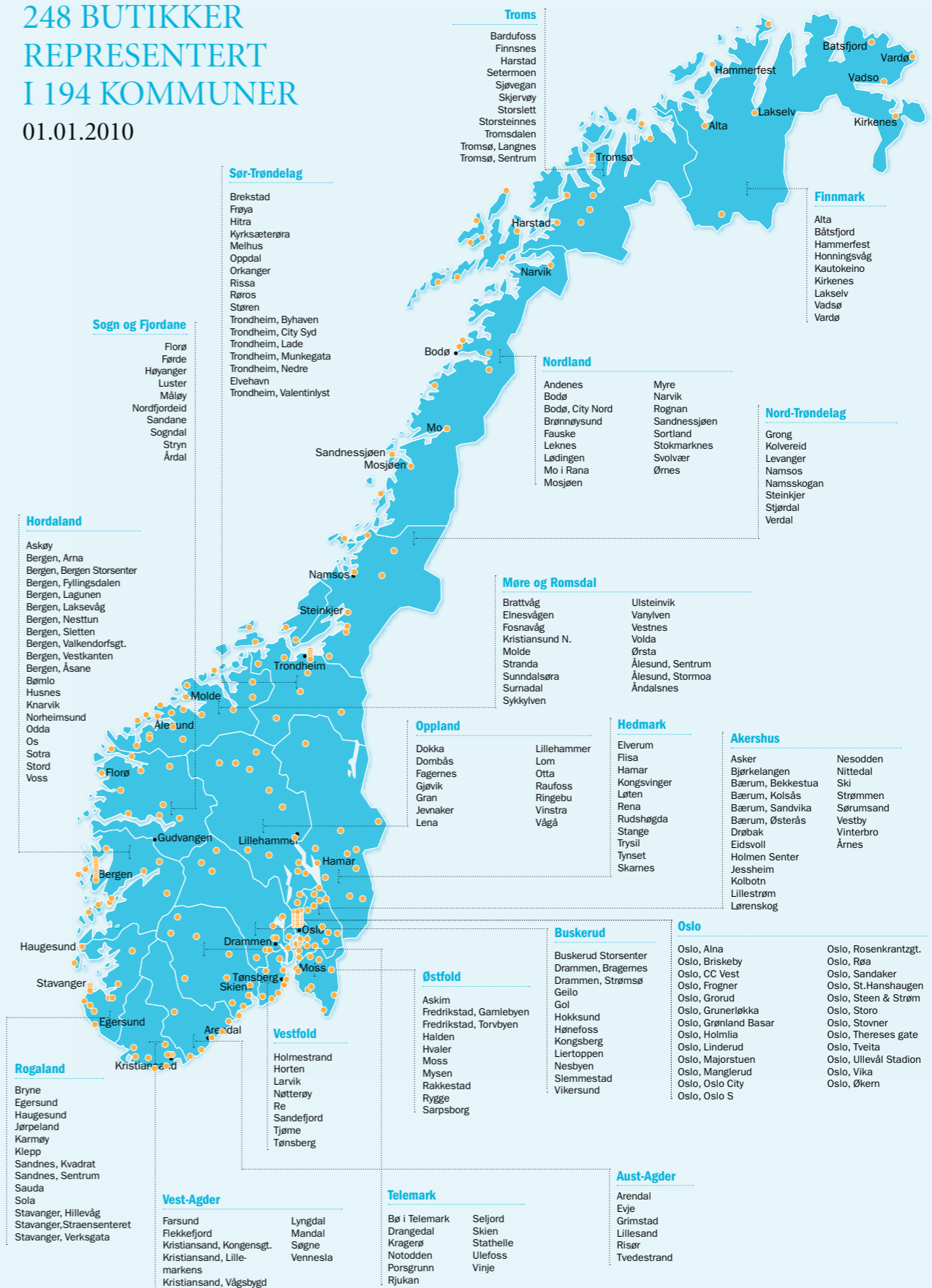
lialene styres av butikksjefen i en «morbutikk». Filialene har redusert åpningstid og sortiment i forhold til de minste ordinære butikkene - distriktsbutikkene. Prøveordningen ble evaluert høsten 2009 og oversendt Helse- og omsorgsdepartementet. Rapporten konkluderer med at det er usikkert å fortsette med etablering av lavvolumbutikker, men at disse skal ha et salg på minimum 35 000 liter per år. Videre er det også ønskelig å ha egne butikksjefer i disse butikkene, noe som gjør at filialbegrepet vil falle bort.

NYE BUTIKKER I 2009

Sted	Sortiment	Dato
Bergen, Laksevåg	hovedsortiment	02.04.09
Nesbyen	distriktsortiment	02.04.09
Sola	hovedsortiment	02.04.09
Klepp	grunnsortiment	12.11.09
Kristiansand, Vågsbygd	hovedsortiment	12.11.09
Vestnes	distriktsortiment	19.11.09
Jevnaker	distriktsortiment	19.11.09
Oslo, Grorud	grunnsortiment	26.11.09
Skarnes	distriktsortiment	03.12.09

VINMONOPOLET'S 248 BUTIKKER REPRESENTERT I 194 KOMMUNER

01.01.2010

2009 KAMPANJER

VIRKER VIRKEMIDLENE?

Kampanjer er et viktig virkemiddel i arbeidet med å sikre ansvarlig salg av alkohol. De skal støtte opp under arbeidet med god sosial kontroll som Vinmonopolets butikkansatte gjennomfører hver eneste dag ved å spørre om legitimasjon, og dermed hindre salg av alkohol til mindreårige.

LANGINGSKAMPANJE

I 2009 ble det gjennomført en langingskampanje i periodene februar/mars og november/desember. Kampanjen var rettet mot foreldre med tenåringsbarn og andre voksne, og budskapet var «ikke kjøp alkohol til mindreårige, heller ikke egne barn».

Materiell ble synliggjort i aviser, magasiner, og i radio, i tillegg til materiell i butikk. Kampanjen spilte på voksne og foreldres ansvarsfølelse, ved å gi eksempler som «Alexanders blackout var sponset av mam-

ma og pappa». Slike uttalelser sammen med sterke bilder, ga god effekt.

En undersøkelse gjennomført av TNS Gallup viser at 26 prosent svarer at de endret holdning etter langingskampanjen i 2007, mens det i 2009 var hele 29 prosent som endret holdning på grunn av kampanjen.

ALDERSKAMPANJE

En egen alderskontrollkampanje ble gjennomført i mai måned med en relansering i august måned.

Denne kampanjen skulle få ungdom i alderen 18-25 år til å vise legitimasjon uoppfordret, slik at mindreårige ikke får tilgang til alkohol gjennom Vinmonopolets butikker.

Målgruppen er vanskelig å nå, men tidligere kampanjer har vist at humor god effekt. Gjennom materialet spurte butikk-

ansatte målgruppen pent om legitimasjon, med meget store og uskyldige øyne. I mai ble dette presentert gjennom butikkmateriell.

I august ble kampanjen relansert med et nettsted, alderskontroll.no, hvor ungdom kunne gjette alder på ukjente personer.

Nettstedet ble meget populært og over 13 000 personer har fått bildet sitt godkjent og publisert på nettsiden. For å vekke oppmerksomhet og nysgjerrighet ble det også mulig å vinne en iPod for den personen som var best til å gjette alder. Det ble gjort en iherdig innsats med i overkant av 200 000 unike besøk, og nærmere 1,2 millioner gjettinger i kampanjeperioden. Ingen har hørt om maken!

Nettsiden har blitt holdt i live ut i 2010, og folk fortsetter å legge inn bilder av seg selv og gjetter på andre.

VINMONOPOLETS ALDERSKONTROLL

BLI MED OG VINN IPHONE GJETT OG VINN IPOD FÅ DÅYRBLIKKET NORGE HAR GJETTET ...

SOSIAL KONTROLL I VINMONOPOLET

I 2009 viste over én million kunder legitimasjon uoppfordret i Vinmonopolets butikker, mens nesten 1,4 millioner ble spurt om å vise legitimasjon.

Omtrent hver tjuedefemte kunde ble bedt om å vise legitimasjon, mens omlag hver trettiende kunde viste legitimasjon uoppfordret.

Viste legitimasjon uoppfordret:

2007	260 000
2008	700 000
2009	1 030 000

Det er altså en vesentlig økning på hvor mange kunder som viser legitimasjon uoppfordret, også dersom man ser tallene i forhold til totalt antall kunder.

– Det er gledelig å se at tallene fortsetter å stige, det viser at arbeidet med

alderskontrollkampanjene gir gode resultater, sier kampanjeansvarlig Hege B. Øvsthus.

Spurt om legitimasjon:

2007	900 000
2008	1 200 000
2009	1 400 000

Tallet på kunder vi spør om legitimasjon øker merkbart, men prosentvis mindre enn andelen som viser legitimasjon uoppfordret. Fortsetter denne utviklingen vil det om noen år være flere som viser legitimasjon uoppfordret enn vi må spørre. Når det gjelder antall avviste kunder på grunn av alder er det ikke store forandringer i forhold til foregående år.

Avvist på grunn av alder:

2007	8 700
2008	10 500
2009	9 700

Avvist på grunn av beruselse:

2007	6 500
2008	7 000
2009	6 000

Avvist på grunn av mistanke om langing:

2007	3600
2008	2100
2009	1900

Antall avvisinger på grunn av langing er nesten halvert på to år. «Dette kan skyldes at det skjules mer for oss enn tidligere, men kan også være et tegn på at langing i samfunnet faktisk er redusert», sier kommunikasjonsleder Halvor Bing Lorentzen.

2009 SORTIMENT

Butikkspesifikke sortiment

Hver butikk fører et fast sortiment, samt en andel lokalt tilpasset sortiment som er valgt for å dekke lokal etterspørselen. Butikkens faste sortiment er delt inn i fem ulike sortimenter tilpasset Vinmonopolets butikkategorier. I tillegg tilbys produkter for kundebestilling via et bestillingsutvalg.

Vinmonopolet vil i løpet av 2010 endre butikk- og sortimentsstrukturen.

Det totale varesortimentet består av følgende produktutvalg inkl. prosentvis andel av det totale salg i 2009:

Basisutvalg	81%
Bestillingsutvalg	15%
Testutvalg	3%
Tilleggsutvalg	0,5%
Partiutvalg	0,2%

Vareforsyning

Vinmonopolets vareforsyning skjer gjennom fire distributører som samlet leverer 99,1 prosent av totalvolumet. Resterende 0,9 prosent av volumet leveres enten direkte fra grossist eller gjennom andre distributører. I løpet av 2009 ble det gjennomført totalt 70 000 leveringer. Dette utgjør 1400 leveringer hver uke. De fire distributørene følger en fastsatt leveringsplan.

Faste og forutsigbare leveranser er en viktig forutsetning for at Vinmonopolet skal oppnå balanse mellom effektiv drift og god kundeservice. I 2009 var over 93 prosent av alle leveringene i samsvar med avtalt leveringstidspunkt.

Foto: iStock

HVORDAN JOBBER VI MED SORTIMENTET?

Vinmonopolets mål om å være Norges ledende faghandelskjede gjør at sortimentet må holde høy kvalitet på alle prisnivåer, være bredt og mangfoldig. Derfor jobbes det langsiktig og kontinuerlig for at alle typer kunder skal være tilfredse med Vinmonopolets produkter. Ved utgangen av 2009 besto Vinmonopolets totale vareutvalg av 13 500 unike produkter.

Utviklingen av et bredt markedsrettet sortiment bygger på analyser av generelle markedstrender, kundegrupper og behov, samt både nasjonal og internasjonal salgsutvikling. Samfunnsansvaret tas også hensyn til i utviklingen av sortimentet ved mål om andel av økologiske- og Fairtrade-produkter.

Arbeidet med utviklingen av sortimentet resulterer i et behov for nye produkter, som blir definert i tilbudsforespørsler til våre leverandører. Tilbudsforespørselene publiseres via markeds- og produktplaner. Alle tilbud som Vinmonopolet mottar prøves

blindt av Vinmonopolets akkrediterte sensoriske panel, for å sikre at kvaliteten samsvarer med spesifikasjonens krav. Hvilke produkter det inngås avtale om avgjøres på grunnlag av en totalvurdering av pris, sensorisk kvalitet og leveringsevne.

I 2009 ble det kjøpt inn 304 produkter basert på 248 tilbudsforespørsler, hvilket igjen resulterte i tilbud på i alt 4 206 produkter. 90 prosent av disse produktene ble testet av det sensoriske panelet. De resterende 10 prosent ble avvist da tilbudene ikke ble ansett i samsvar med tilbudsforespørselene.

I tillegg til innkjøp med bakgrunn i tilbuds konkurranse, har Vinmonopolet en testordning hvor grossistene kan teste selvvalgte produkter i det norske markedet. I 2009 ble det lansert 185 produkter i testutvalget. 53 prosent av disse produktene kvalifiserte seg til basisutvalget etter endt testperiode. Totalt 54 produkter ble overført fra bestillingsutvalget til basisutvalget i 2009.

Nyhetslanseringer og fokusområder

Vinmonopolet har nyhetslanseringer seks ganger per år, og i 2009 lanserte Vinmonopolet i alt 489 nyheter. Alle nyheter lanseres i den største butikkategorien, mens de øvrige butikkategoriene mottar i gjennomsnitt 10 nyheter per lansering, hvorav rundt halvparten tilhører fokusområdene. Ved hver nyhetslansering legges det spesielt vekt på produkter fra et land, et område eller en stilretning. Dette kalles fokusområde. Det ble i gjennomsnitt lansert 17 produkter per fokusområde i 2009.

I 2009 var fokusområdene USA, Chablis, Musserende vin, Languedoc-Roussillon, Europa utenfor allfarvei, samt Portvin og Madeira. Et viktig mål som relateres til fokusområdene er positiv omtale i media. 2009 ble et år hvor Vinmonopolets fokusområder preget rekordmange aviser og nettsider med utelukkende positive omtaler, og synliggjorde et mangfold. Fokusområdene i 2009 har styrket Vinmonopolets posisjon som faghandel, og har gitt kundene mulighet for å velge mellom mange ulike og spennende produkter.

Foto: Johnér

ØKOLOGISK OG FAIRTRADE

Vinmonopolet har idag to sertifiseringer i forhold til etikk og miljø: økologiske produkter og Fairtrade-produkter.

Det er utarbeidet en egen policy for økologiske produkter i Vinmonopolet. Policyen stadfester at Vinmonopolet til enhver tid skal ha et tilfredsstillende utvalg av økologiske produkter både med tanke på bredde og antall i alle sortimenter og varegrupper.

Salget av økologiske produkter utgjorde i underkant av 1 prosent av det totale salget i 2009. Ved utgangen av 2009 var det i alt 53 økologiske produkter i basis- og partiutval-

get. Vinmonopolet har som mål at de økologiske produktene skal stå for en større andel av salget totalt sett.

Fairtrade er en internasjonal merkeordning for rettferdig handel mellom bønder og plantasjer i utviklingsland og importører i nord, og de første Fairtrade-vinene ble lansert i mai 2007. Vinmonopolet vil i tråd med sitt engasjement innen etisk handel søke å øke andelen Fairtrade-produkter i basisutvalget. Ved utgangen av 2009 var det i alt 11 Fairtrade-produkter tilgjengelig blant det totale vareutvalget.

Priser og avgifter

Utvikling i alkoholavgiften 2007-2010

For brennevin, vin og øl med høyere alkoholprosent enn 4,75 blir alkoholavgiften beregnet ved å multiplisere kronebeløp med prosent alkoholinnhold og liter innhold.

Alkoholholdig drikk med alkoholstyrke	2007	2008	2009	2010	
Over 22 %	5,74	5,89	6,07	6,18	Volumprosent og liter
Brennevin under 22 %	5,74	5,89	6,07	6,18	Volumprosent og liter
Mellom 4,75 og 22 %	3,74	3,84	3,96	4,75	Volumprosent og liter

På all emballasje som ikke er med i panteordningen tilfaller det emballasjeavgift. Emballasjeavgiften er todelt og består av en fast grunnavgift og en variabel miljøavgift. Den variable miljøavgiften reduseres med en beregnet prosentvis returandel. Returandelen for glass er beregnet til 90 prosent, og det betales derfor bare 10 prosent av avgiften.

Per 1. september 2009 var følgende emballasjeavgifter gjeldende per enhet:

- Glass kr 1,48
- Plast- og BIB-produkter kr 1,79
- Ren pappemballasje (Elo/Tetrapack) kr 1,34

Det betales merverdiavgift av både alkoholavgift og emballasjeavgift.

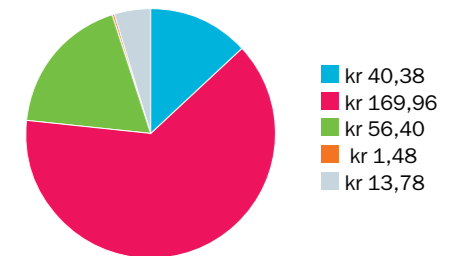
Salgsprisen

Vinmonopolet har full åpenhet rundt sin kalkyle for beregning av avanse. Kalkylen tar utgangspunkt i at det enkelte produkt skal bære sine egne kostnader og gi Vinmonopolet en rimelig fortjeneste. Kalkylen kan uttrykkes ved følgende formel:

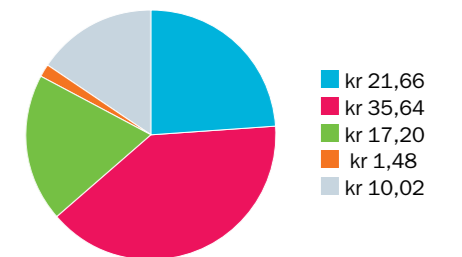
Avanse = fast påslag + verdipåslag

Det faste påslaget og verdipåslaget skal i kombinasjon dekke Vinmonopolets faste og variable kostnader knyttet til håndteringen av produktene, slik at det sikres et positivt økonomisk resultat av driften. I 2009 utgjorde det faste påslaget 7 kroner, mens verdipåslaget utgjorde 22 prosent av innkjøpsprisen eksklusive avgifter. Procentsatsen reduseres gradvis når innkjøpsprisen eksklusive avgifter overstiger 80 kroner. Avansen vil maksimalt kunne utgjøre 90 kroner per enhet.

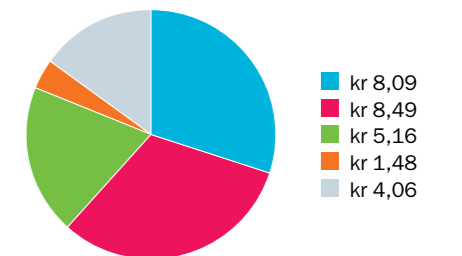
Brennevin - salgspris kr 282,00*
(40 volumprosent alkohol)

Svakvin - salgspris kr 86,00*
(12 volumprosent alkohol)

Sterkøl - salgspris kr 26,80*
(6,5 volumprosent alkohol)

- Grossistens nettopris
- Alkoholavgift
- Merverdiavgift
- Emballasjeavgift
- Vinmonopolets avanse

* 2009 priser

2009 VINÅRET

Vinprodusenter over hele verden har de siste årene sukket tungt over naturens uventede innfall. Tørke, skogbranner, haglstormer, regn, sykdommer, hete og kulde i store doser har vekselvis skapt problemer for den som har som mål å dyrke frem gode druer til vinpressene.

Heller ikke året 2009 ga noen trøst i så måte. Naturen har sine luner som en bare må leve med. Men samtidig er det en viss balanse i overraskelsene: Dårlige vekstforhold ett sted på kloden oppveies med ideelle tilstander andre steder. Så på tross av lumske værfenomener er det også dette året produsert mye god vin. Verdens vinproduksjon ligger på ca. 280 millioner hektoliter, som altså stadig er mer enn nok til å forsyne kloden med vin. Til sammenligning ble det tidlig på 1980-tallet laget

ca. 350 millioner hektoliter per år, så det går den riktige veien med tanke på vinmyndighetenes ønske om reduksjon av «vinsjøen».

Noe vin fra 2009 er allerede i salg, men mye av vinen vil bli lagt på fat og tank og kommer først for salg i årene fremover. Her er noen førsteinntrykk av den ferske årgangen.

FRANKRIKE

Årgang 2009 i Bordeaux ser ut til å bli meget bra, kanskje likeså bra som den som var i 2005. Det er selvfølgelig for tidlig å si noe eksakt om vin som skal utvikle seg i lang tid fremover, men for øyeblikket kan vinprodusentene i det franske vindistriktet se meget lyst på situasjonen.

I Bordeaux-kommunen Sauternes, som er berømt for sine søte viner, venter man seg også mye av årgang 2009. Her har utviklingen av Botrytis Cinerea (soppvekst) en avgjørende betydning for vinens kvalitet. I år har Botrytis-soppen hatt ideelle betingelser.

Produsentene i Alsace hadde fine forhold under innhøstingen, og ymter om at 2009-årgangen vil bli en av de store. Men da kan i så fall skoene ha blitt for store med tanke på å

hamle opp med kvaliteten på de to foregående årgangene. Tiden fremover våren 2010 vil avgjøre om 2009-årgangen kommer i toppsjiktet.

I Burgund har en allerede utropt 2009 til en stor årgang. Bortsett fra noen produsenter som ble rammet av haglstormer, er det stor tilfredshet blant vinbøndene som sier de har laget konsentrerte og fruktige røde og hvite viner dette året. Men det kan være lurt å vente et års tid for å si om den er blant de aller beste.

Champagne hadde en vanskelig start på sesongen. Men en fin august måned rettet opp noen av de dårlige utsiktene og sluttresultatet ble friske, godt modne druer med fint syrebilde.

Rhône-dalen melder om stor tilfredshet med årgangen. En av de aller mest bekvemme med tanke på at naturen selv har stelt vinmarkene på mildeste måte. Det er en sjelden enighet i dalen om at vinene er av de beste, med flott tannin og stor friskhet.

ITALIA

En generell betraktning av Italias årgang viser en rapportering om både gode og dårlige resultater.

Et langstrakt land kan sjelden ha like gode forhold for absolutt alle vindyrkere, så Sicilia hadde for eksempel på sin side unormalt sterk hete i lange perioder. Så kom det regn i store doser. Andre steder var det samme værsyklus, men til forskjellige tider. Dermed er det avgjørende når i vekstsesongen dette inntreffer. I Piemonte er en glad for at en fin vår hjalp til at vinmarkene overlevde heten, mens en i Toscana led av for mye hete og for lite regn. Vannmangel er et problem mange steder i Italia.

SPANIA

Vinbønder i de fleste av Spanias vinområder er fornøyd med at vinen vil bli av meget god kvalitet. Her, som i Italia, var heten et problem. Unge vinplanter ble mer eller mindre dehydrert i den sterke heten. Men kjente regioner som Rioja, Navarra, Priorato og Penedès nøler ikke med å si seg fornøyd med årgangen.

TYSKLAND

Tyskland er blant de nasjonene som er meget fornøyd med vinåret 2009. I alle de 13 vin-

områdene fikk de i løpet av september og oktober ideelt innhøstingsvær. Druene var godt modne og vil gi høyverdige viner med harmonisk fruktsyre og god konsentrasjon. Tyskland lager også mye rødvin som vinner terreng i det vanskelige vinmarkedet. I 2009 ble det en meget liten årgang Eiswein på bare 25.000 liter, men kvaliteten blir topp. Tysklands totale årsproduksjon ble i underkant av 9 millioner hektoliter, en liten nedgang fra året før.

ØSTERRIKE

Ødeleggende haglstormer og kraftig vårregn reduserte avlingen mange steder i Østerrike. Men Burgenland, som er opphavssted til de berømte søte vinene, hadde ideelle forhold med høst av fullmodne, aromatiske druer. Andre steder var Grüner Veltliner på sitt beste, så totalt sett kan vi se frem til fine hvite og røde viner fra landet.

USA

Dette store kontinentet opplevde vel det som kunne oppleves av ulike værfenomener på et år. California lå an til en topp-årgang, men

så kom en kraftig haglstorm i oktober og truet Cabernet og Syrah. Staten New York fikk voldsomme regnskyl i juni som reduserte avlingen dramatisk. I Oregon var den sterke heten den verste utfordringen, mens i Washington ble en ideell sesong ødelagt av frost. Så hvert år må vinmakerne lære den samme lekse: To årganger er aldri like. Men med flaks og kløkt fikk mange produsenter likevel inn druene i god kondisjon, så fra USA vil det allikevel ikke mangle på gode utgaver av 2009-årgangen.

AUSTRALIA

Vinåret 2009 i Australia er et av de mindre bra. Ekstreme værforhold som tørke og noen av de mest ødeleggende skogbranner noensinne, var skyld i lav avkastning. Druemengden var 20 prosent lavere enn i et normalår. Men i Australia har en store overskudd av vin fra tidligere år, så strengt tatt behøver de ikke å lage vin av druer de ikke er fornøyd med. Og slik ble det også i 2009. En streng utvelgelse av det beste fra den variable avlingen førte til mindre, men bra vin fra dette året også.

2009 SALGET

Vinmonopolets salg økte med 4,0 prosent i 2009. Svakvin, som står for 81 prosent av Vinmonopolets salg, økte mest målt i liter. Det har aldri vært solgt mer svakvin i Norge enn i 2009.

Både omsetningen i kroner og liter økte fra 2008 til 2009. Bruttoomsetningen var på 13,7 mrd. kroner, en økning tilsvarende 6,4 prosent. Til sammen ble det solgt 76,7 mill. liter drikkevarer. Dette tilsvarer en volumøkning fra forrige år på 4,0 prosent. Målt i liter ren alkohol var økningen på 3,0 prosent.

Utvikling i salget

Økning i omsetning (kroner)	6,4 %
Økning i volum (totalt antall liter)	4,0 %
Økning i liter ren alkohol	3,0 %

Vi ser salgsøkningen i sammenheng med flere årsaker: Åpning av ni nye butikker, stadig økende interesse for vin blant folk og i media, samt fortsatt høy kjøpekraft. Dessuten viser tall fra SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning) at Vinmonopolet tar markedsandeler fra uregistrert alkoholomsetning som hjemmebrent og smuglersprit.

Omregnet til ren alkohol har Vinmonopolet 90 prosent av den registrerte omsetningen av vin og brennevin. Det resterende volumet selges gjennom serveringsnæringen. Serveringsnæringen foretar størstedelen av sine innkjøp direkte fra grossist, men Vinmonopolet har også noe videresalg til serveringsnæringen.

SVAKVIN

Som svakvin defineres rødvin, hvitvin, rosévin, musserende vin, fruktvin, annen druevin, annen aromatisert svakvin og alkoholsvak vin. Salget av svakvin økte med 4,8 prosent til 62,1 mill. liter i 2009 – tidens høyeste vinsalg i Norge. Salget av vin på kartong («pappvin» eller bag-in-box) fortsetter å øke, og utgjorde i 2009 54,5 prosent av

43

**millioner liter
rødvin til en verdi
av 5,5 milliarder
kroner ble omsatt i
2009. Aldri før har
Vinmonopolet solgt
så mye rødvin.**

16%

**økte salget av rød-
vin fra Italia med
fra 2008. Aldri før
har det blitt solgt så
mye rødvin fra ett
land i Norge i løpet
av et år.**

svakvinssalget. I alt ble det solgt svakvin til en verdi av 8,0 mrd. kroner. Dette tilsvarer en økning på 8,4 prosent. At tallene i kroner og øre øker mer enn literssalget skyldes både prisøkning og at Vinmonopolets kunder i økende grad etterspør dyrere produkter.

Markedet for svakvin domineres klart av rødvin som har en særstilling her til lands. I Norge er forholdet mellom rødvin og hvitvin 3:1, mot 1:1 i England og 3:2 i Sverige. Antakelig kan mye av dette forklares ut i fra bosettingsmønstre og klimatiske forhold. Norge er et langt land med mye «vær» og lave temperaturer – i store deler av landet blir hvitvin for «lett» i mesteparten av året.

I 2009 solgte Vinmonopolet 43,0 mill. liter rødvin til en verdi av 5,5 mrd. kroner. Dette representerte en volumøkning på 3,9 prosent og en omsetningsøkning på 7,2 prosent. Aldri før har Vinmonopolet solgt så mye rødvin i løpet av et år. Salget av rødvin utgjorde i 2009 69 prosent av svakvinssalget (eller 56 prosent av totalsalget).

Vinmarkedet er dynamisk, trender kommer og går. For fjerde år på rad ble det solgt mest italiensk rødvin på Vinmonopolet, til sammen 12,9 mill. liter, en økning på 16 prosent fra 2008. Aldri før har det blitt solgt så mye rødvin fra et land i Norge i løpet av et år. Franske rødviner, tradisjonelt markedsledende i Norge, opplevde fallende omsetning for sjette år på rad og ble med sine 7,2 mill. liter henviset til andreplass, en nedgang på 7 prosent fra året før.

Mens spansk rødvin konsoliderte sin tredjeplass med 5,9 mill. liter etter en nedgang fra 6,3 mill. liter i 2008, opplevde Australia, fjerde største rødvinsleverandør til det norske markedet, vekst i salget. Australiske rødviner endte til slutt på 5,2 mill. liter i 2009, opp 9 prosent fra 2008.

Chilensk rødvin, som faktisk var markedsledende i Norge i perioden 1997 – 1999, har dalt jevnt og trutt fra 7,3 mill. liter i toppåret 1999 til 3,3 mill. liter i 2007. Trenden snudde i 2008 og fortsatte i 2009 da chilensk rødvin noteres med en vekst på 2 prosent til 3,8 mill. liter.

Veksten for argentinske og portugisiske viner har stoppet. Med en nedgang på henholdsvis 4 og 12 prosent endte til slutt salget for 2009 på 2,4 og 2,2 mill. liter. Landene var sjette og syvende største rødvinsleverandører til det norske markedet i 2009.

Salget av hvitvin økte med 4,7 prosent til 15,3 mill. liter i 2009. Det ble solgt hvitvin for 1,9 mrd. kroner i 2009. At salget av hvitvin, relativt sett, øker mer enn rødvin skyldes den lange og relativt varme sommeren som var i store deler av landet i 2009. Med godt sommervær øker alltid salget av hvitvin på bekostning av rødvin.

Som vanlig er det nærmest dødt løp mellom gigantene Tyskland og Frankrike, landene noteres for henholdsvis 4,9 og 4,3 mill. liter. For Tyskland betyr dette en økning på 6,2 prosent fra 2008, for Frankrike en nedgang på 0,3 prosent. Mens franske hvitviner dominerer salget om sommeren, selges det mest tyske hvitviner når det er kaldt og mørkt. Dette har antakelig sammenheng med at vi om høsten og vinteren er nede på «grunnfjellet» av hvitvinsentusiastene og at disse foretrekker tyske produkter. Tyske og franske viner har til sammen en markedsandel på 60 prosent av hvitvinssalget.

Både italienske, australske og chilenske hvitviner hadde solid vekst i 2009, med henholdsvis 15, 12 og 51 prosent – til 1,4 mill., 1,1 mill. og 510.000 liter. Derimot hadde ungarske og argentinske hvitviner dalende popularitet, med henholdsvis 7 og 14 prosent til 915.000 og 615.000 liter.

Salget av musserende vin økte med 14 prosent til 2,3 mill. liter. Verdien av salget var 405 mill. kroner i 2009, en økning på 15,1 prosent fra 2008. Det er fortsatt de spanske merkene som dominerer kategorien, salget opp med 12 prosent til 850.000 i 2009. Frankrike og Italia følger på de to neste plassene, salget opp med henholdsvis 11 og 20 prosent til 580.000 og 570.000 liter. Disse tre landene står for 88 prosent av salget av musserende i Norge.

Ellers har rosévin fått sin renessanse. Produktkategorien, som det ble solgt over en million liter av i 1980, lå tjue år senere nede med «brukket rygg» – i 2000 solgte Vinmonopolet bare 186.000 liter rosévin. I 2009 var salget på 1,2 mill. liter, en økning på 23,4 prosent fra året før.

STERKVIN

Varegruppen omfatter bl.a. vermut, sherry, portvin og madeira. Det ble solgt 840.000 liter sterkvin til en verdi av 170 mill. kroner i 2009. Dette innebærer en nedgang i salgsvolum (liter) på 6,1 prosent, og i omsetnin-

8,6%

**økte sterkøl-salget
med fra 2008.**

4,7%

**økte salget av hvitvin
med fra 2008. Det ble
solgt hvitvin for 1,9
milliarder kroner.**

0,6%

**økte salget av brenne-
vin med fra 2008.
Fra 12,8 millioner til
12,9 millioner liter.**

gen (kroner) på 2,2 prosent. Med unntak av en midlertidig økning i sterkvinssalget i 2000 som følge av avgiftsreduksjonen fra 1. januar 2000, har salget av sterkvin sunket jevnt og trutt siden 1991. Vermut utgjør den største delen av sterkvinssalget med 465.000 liter.

BRENNEVIN

Salget av brennevin økte med 0,6 prosent fra 12,8 mill. til 12,9 mill. liter. Verdien av dette salget var på 5,4 mrd. kroner, en oppgang på 3,6 prosent fra 2008.

Selv om vodka er den mestselgende brennevinskategorien – ned 2,7 prosent til 3,9 mill. liter – domineres fortsatt brennevinsmarkedet i Norge av brunt brennevin, fortrinnsvis druebrennevin som det – etter en nedgang på 2,2 prosent – ble solgt 2,75 mill. liter av i 2009. Av druebrennevinene er særlig cognac populært. Salget av cognac gikk ned med 2,5 prosent til 2,0 mill. liter.

Cognac og annet druebrennevin står i en særstilling her til lands. Mens hver svenske årlig kjøper mindre enn 0,1 liter druebrennevin, går hver nordmann til anskaffelse av snaut 0,6 liter. Det er store forskjeller mellom landsdelene. Mens trøndere og nordlendinger kjøpte rundt en liter druebrennevin på Vinmonopolet i 2009, var tallet for sørlandene 0,3 liter i gjennomsnitt. Igjen spiller antakelig klimatiske forhold en viktig rolle. Man trenger, bokstavelig talt, noe å varme seg på i kulda og blåsten nordover i landet.

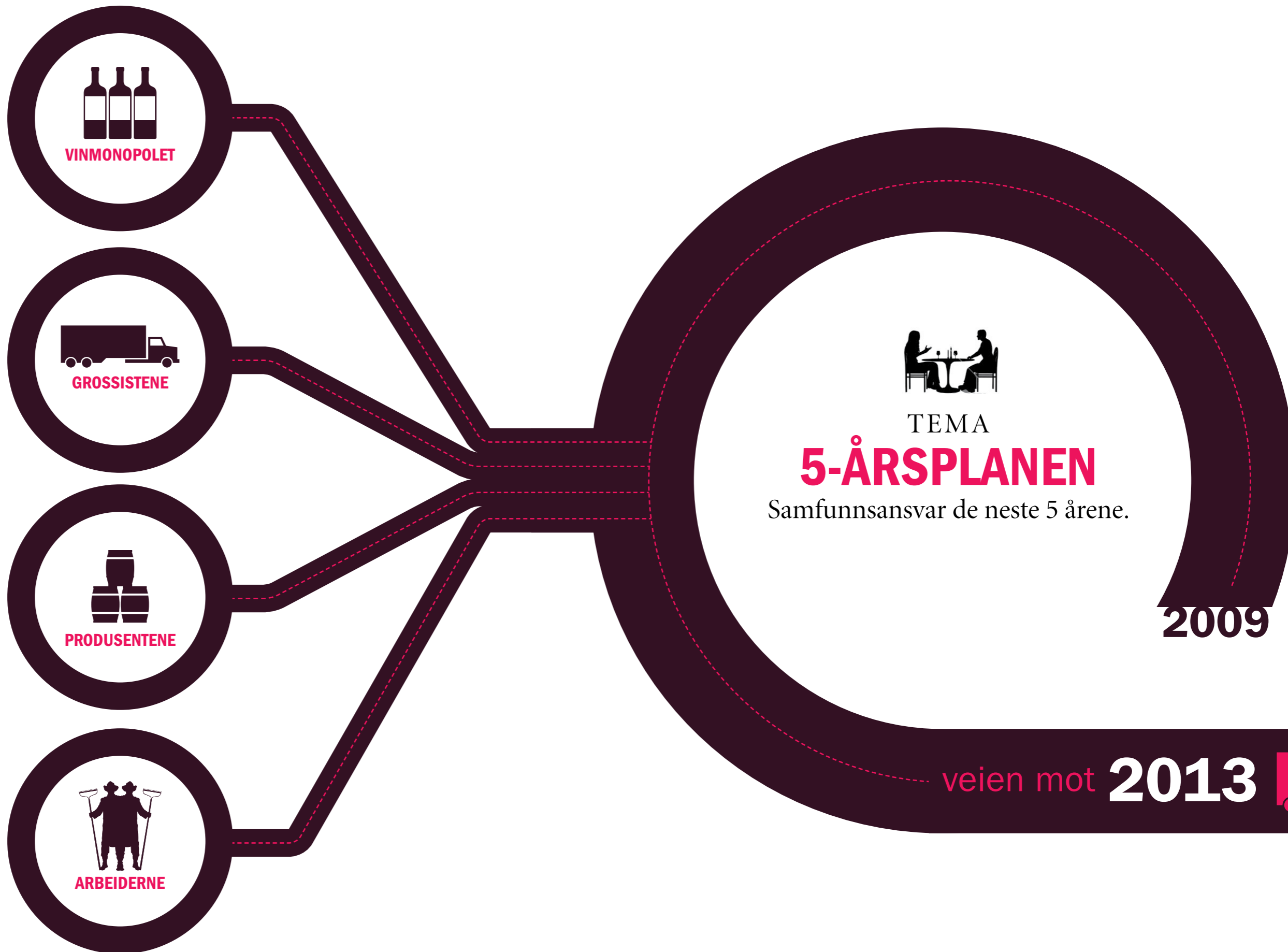
Mens cognac går ned er det en økning for både whisky og akevitt. Salget av whisky stoppet til slutt på 1,4 mill. liter etter en oppgang på 1,5 prosent, mens salget av vårt tradisjonelle, norske brennevin (akevitt) økte med 4,5 prosent til 1,2 mill. liter, den største omsetningen av akevitt siden 1980.

STERKØL

Salget av sterkøl økte med 8,6 prosent til 820.000 liter. Samlet salgsv verdi for 2008 var 77 mill. kroner. Mesteparten av sterkølsalget var juleøl.

ALKOHOLFRIE DRIKKER

Vinmonopolet tilbyr også alkoholfrie produkter. Salget økte med 1,8 prosent og stoppet til slutt på 104.000 liter i 2009. Verdien av dette salget var 9 mill. kroner.

2009

DEN LANGE REISEN HAR ALLEREDE STARTET

«Vinmonopolet er samfunnets viktigste virkemiddel for å sikre ansvarlig salg av alkohol.»

HVA MENER VINMONOPOLET AT SAMFUNNSANSVAR ER OG HVA BETYR DET FOR OSS?

Samfunnsansvar er et begrep som blir stadig mer utbredt og atter flere bedrifter innser at de har et ansvar for omgivelsene rundt seg. Hva legger Vinmonopolet i begrepet samfunnsansvar og hva gjør vi for å utøve dette ansvaret?

Det kanskje viktigste vi gjør for å utøve samfunnsansvar i Vinmonopolet er å ivareta det oppdraget samfunnet har gitt oss, nemlig å være et viktig alkoholpolitisk instrument som bidrar til å begrense skadevirkningene av alkohol i samfunnet. Forskning tyder på at skadevirkningene øker med større tilgjengelighet. En svensk rapport konkluderer f.eks. med at det ville bli nesten 1600 flere dødsfall og drøyt 16 millioner flere sykedager i Sverige dersom Systembolagets produkter ble solgt i dagligvarebutikkene. Ut fra de rammeforhold vi opererer innenfor har vi definert vår rolle eller «mission statement» til: Vinmonopolet er samfunnets viktigste virkemiddel for å sikre ansvarlig salg av alkohol. Samfunnet har akseptert at alkohol er en lovlig salgsvare, vår rolle er altså å sørge for at salget foregår innenfor lovlige rammer. Vinmonopolet kan imidlertid bare ivareta denne rollen så lenge det er støtte for vinmonopolordningen i befolkningen. Uten denne støtten er veien kort til at det stilles krav om salg av vin

og evt. brennevin i dagligvarebutikker. Vår visjon – vi skal gjøre oss fortjent til folks støtte – bygger nettopp på dette. Gjennom å være dyktige i alle ledd skal vi sørge for at befolkningen fortsatt vil

ha Vinmonopolet. Vår visjon er således direkte knyttet til opprettholdelse av vinmonopolordningen og derigjennom hvordan vi bidrar til å ta samfunnsansvar.

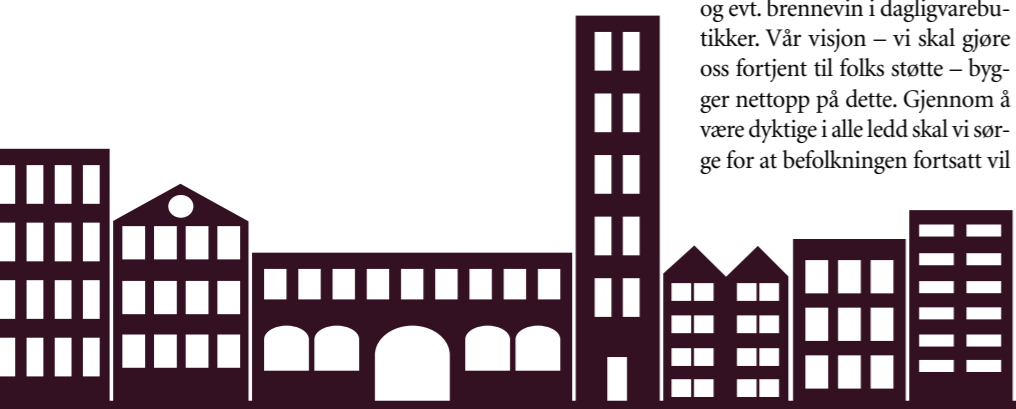
Vinmonopolet har mange interessenter som igjen har ulike forventninger til oss som organisasjon. Myndighetene forventer at vi forvalter vinmonopolordningen og driver vår virksomhet i tråd med alkoholloven og vinmonopolloven. Våre leverandører forventer at vi opptre i tråd med innkjøpsforskriften og konkurranse-loven og gir dem markedstilgang på like vilkår. Våre kunder forventer kvalitet og tilgjengelighet og våre ansatte forventer at vi er en god, trygg og rettferdig arbeidsgiver. Oppstillingen er langt fra uttømmende. Vi kan også nevne forventninger fra kommunepolitikere om butikketablering i deres kommuner og lokale produsenters forventninger om listing av sine produkter i våre butikker. For ikke å snakke om forventninger om at vi gjør det vi kan for å hindre unødvendig belastning på miljøet. Således er kanskje det viktigste vi gjør for å ta samfunnsansvar å identifisere og balansere forskjellige hensyn og krav til oss som bedrift opp mot hverandre og sørge for å ivareta alle gruppers forventninger på best mulig måte.

Omfanget av begrepet samfunnsansvar er i konstant endring og den senere tid er det blitt vektlagt hvilket ansvar bedrifter har for alle de som er involvert i produksjon av de varer bedriftene selger. På de neste sidene redegjør vi for hvordan vi i Vinmonopolet har utvidet begrepet samfunnsansvar – i tråd med hva også regjeringen forventer av oss. Her kan du lese om hva vi konkret har gjort i 2009 og hvilke planer vi har de kommende årene.

«Våre leverandører forventer at vi opptre i tråd med innkjøpsforskriften og konkurranse-loven og gir dem markedstilgang på like vilkår.»

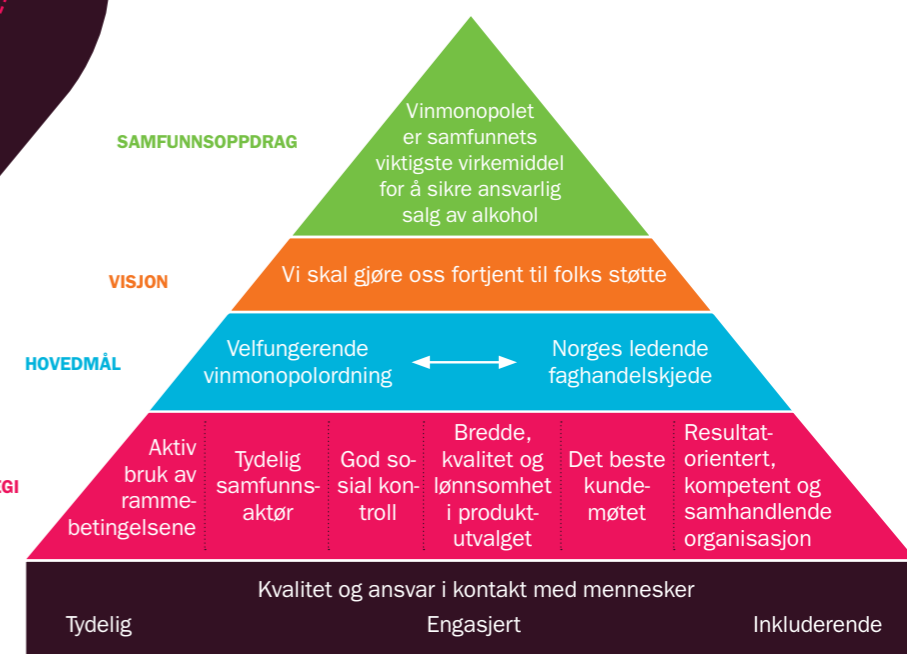
KAN VI REDDE VERDEN?

Ingen bedrift uansett størrelse kan alene redde verden – enten det gjelder de enorme miljøutfordringer vi står overfor eller å bekjempe fattigdom i den tredje verden. Det er da heller ikke meningen. Det er viktig å skille mellom det som er myndighetenes ansvar og det som er bedriftenes ansvar. Myndighetene har ansvar for å innføre og håndheve lover og regler som er i tråd med internasjonale konvensjoner og deklarasjoner og derved legge premisene for å sikre arbeidernes grunnleggende menneskerettigheter og akseptable arbeidsforhold samt ivaretagelse av miljøet. Alle bedrifter har på sin side et ansvar for de forhold som påvirkes av bedriftens operasjoner og derigjennom sørge for å etterleve gjeldende lover og regler der de opererer. I St.meld. nr. 10 (2008-2009) blir det påpekt at norske bedrifter har et nærmest moralsk ansvar for å arbeide for å fremme menneskerettigheter, skape anstendige arbeidsvilkår, ta vare på miljøet og bekjempe korrupsjon. Et særlig ansvar ligger her i å ikke dra nytte av andres overtredelser eller selv bidra til overtredelser. Vinmonopolet skal derfor aldri utnytte andres overtredelser eller manglende reguleringer eller håndheving for å oppnå fordeler av noe slag.

2009

Dialog med grossistene

Vinmonopolets styringspyramide

Styringspyramiden er en oppsummering av vår selskapsstrategi. Fundamentet i pyramiden er vårt verdigrunnlag – kvalitet og ansvar i kontakt med mennesker. Dette gir føringer for hvordan vi skal opp tre, enten det er overfor våre kunder eller hvilke som helst andre interessenter. For å nå våre hovedmål har vi identifisert seks hovedstrategier. En av disse er å være en tydelig samfunnsaktør. Dette viser hvilken sentral plass samfunnsansvar har i Vinmonopolet når det gjelder å nå våre hovedmål.

STORTINGSMELDING NR. 10

St.meld. nr. 10 (2008-2009) – Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi - som ble godkjent i statsråd 23. januar 2009, oppfordrer norske bedrifter til å være blant de fremste i å utøve samfunnsansvar og på den måten bidra til å styrke menneskerettighetenes stilling, skape anstendige arbeidsvilkår, ta vare på miljøet og bekjempe korrupsjon. Regjeringen forventer i den forbindelse at norske bedrifter stiller sosiale og miljømessige krav til sine leverandører og forretningspartnere. Bedrifter med statlig eierskap skal være ledende i å ta samfunnsansvar og det forventes bl.a. at bedriftene har utformet verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er i tråd med FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

2009 NORDISK SAMARBEID SAMMEN ER VI STERKERE

2009
Første steg –
dialog med grossistene

«Målet med møtene var å innvie grossistene i våre planer og få dem til å starte en bevisstgjøringsprosess i egen organisasjon.»

ET ÅR MED MANGE INITIATIV

Vinmonopolet er ikke alene om å fokusere på samfunnsansvar. De andre nordiske alkoholmonopolene har et tilsvarende ønske som oss om å fremstå som samfunnsansvarlige bedrifter. Ut fra en tankegang om at vi deler denne holdningen, har sammenlignbare rammefaktorer, selger mange av de samme produktene samt har noen felles grossister og distributører, ble det i 2008 innledet et nordisk samarbeid om samfunnsansvar.

Samarbeidet retter seg bakover i våre verdikjeder mot våre grossister og igjen til deres produsenter. Målet med samarbeidet er å arbeide for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidsforhold hos de som produserer de varene vi selger, samt bidra til å bekjempe korrupsjon, og jobbe for et bedre miljø. Tanken er at vi ved å samarbeide og å fremstå som en homogen enhet, vil oppnå større gjennomslagskraft når vi skal stille krav om etterlevelse av våre retningslinjer. For det er det det handler om, slik også Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) oppfordrer norske bedrifter å gjøre – å stille etiske og miljømessige krav til sine leverandører og forretningspartnere. Vi har valgt å legge de ti prinsippene i FNs Global Compact til grunn for våre felles etiske retningslinjer. Vi tror samarbeidet vil bidra til å gjøre det enklere for våre grossister og deres produsenter, siden de da kun trenger å forholde seg til ett etisk regelverk. Med dette som utgangspunkt ble det i 2008 utarbeidet en felles nordisk CSR-plattform som regulerer samarbeidet om samfunnsansvar mellom monopolene i Norge, Sverige (Systembolaget), Finland (Alko), Island (ÁTVR) og Færøyene (Rúsdrekkasøla Landsins).

Vi innså tidlig i prosessen at arbeidet vi har begitt oss inn på er omfattende og vil ta mye tid. Det ble derfor utarbeidet en implementeringsmodell som strekker seg over fem år. Modellen fokuserer på ett bestemt tema for hvert av de fem årene. Når de fem årene er omme, er planen at samfunnsansvaret skal ha blitt en del av den operative driften i alle monopolene. For Vinmonopolets del er det avdelingen Innkjøp og Vareforsyning som har det operative ansvaret. Mens 2008 var viet til planlegging og prioriteringer, var tiden kommet til å omsette noen av disse planene til handling i 2009 – som representerte første nivået i 5-årsplanen. Fokuset i 2009 var å involvere våre grossister i arbeidet med samfunnsansvar og i løpet av høsten ble det gjennomført syv dialogmøter med til sammen 70 representanter fra 55 grossister. Det ble samtidig gjennomført tilsvarende møter i de andre nordiske monopolene. Målet med møtene var å innvie grossistene i våre planer og få dem til å starte en bevisstgjøringsprosess i egen organisasjon. For vår del ble det syv gode møter i den forstand at vi fikk startet en konstruktiv dialog som ga oss mange verdifulle innspill til videre prosess.

Før vi kunne starte denne omfattende prosessen og gjennomføre disse møtene måtte vi imidlertid heve kompetansen på samfunnsansvar i egen organisasjon. Ethos International (se side 25) gjennomførte derfor tre seminarer for Vinmonopolet i 2009. Dette har bidratt til en økt bevisstgjøring rundt samfunnsansvar i hele innkjøpsavdelingen og satt prosjektgruppen i stand til å gjennomføre dialogen med grossistene.

Til høyre ses Kristian Hogstad fra Vinmonopolet i samtale med Sewis van der Horst, General Manager for Thandi Estate i Sør-Afrika, som produserer Fairtrademerket vin.

Foto: Victoria Vehre

RESEARCHREISE TIL SØR-AFRIKA

I mai 2009 reiste seks ansatte i Vinmonopolet, Systembolaget og Alko til Sør-Afrika som et ledd i de nordiske monopolers samarbeid om samfunnsansvar. Hensikten med denne turen var at vi gjennom møter med ulike typer organisasjoner og produsenter skulle danne oss et bilde av hvilke forhold vi kan forvente å støte på når vi nå, i tråd med Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009), skal stille krav om etterlevelse av etiske retningslinjer gjennom våre leverandører og ned til deres respektive produsenter. Vi gjennomførte i alt 19 møter under vårt fire dager lange opphold med blant annet den norske og finske ambassade, frivillige organisasjoner (NGOs), organisasjoner som fremmer rettferdig handel, arbeidstakerorganisasjoner, lokale myndigheter, akademiske miljøer og produsenter.

Utbyttet av denne turen var svært bra. Vi fikk et helhetlig bilde av et land som, til tross for omfattende endringer i tiden etter apartheid ble avskaffet i 1994, fortsatt står overfor betydelige utfordringer. Mange av disse utfordringene er knyttet til regionen og har tilknytning til landets historie, men vi fikk også innsikt i problemområder som er aktuelle for drikkevareindustrien i andre deler av verden. Et eksempel i så måte er den utstrakte bruken av sesongarbeidere, gjerne immigranter fra an-

dre land i Afrika. Denne gruppen faller ofte utenfor de sosiale programmer som er blitt innført etter 1994. Dette er utfordringer som også forekommer i andre deler av verden, for eksempel i flere av de vinproduserende land i Sør-Europa og i California, hvor 80 prosent av landarbeiderne er immigranter fra Mexico.

Gjennom møter med fem ulike produsenter fikk vi inntrykk av at å stille krav om etterlevelse av etiske retningslinjer ikke vil være noe problem i seg selv. Det eneste de satte som forutsetning var at de ikke ble forskjellsbehandlet i forhold til vinprodusenter i andre deler av verden, men at alle ble stilt overfor de samme krav. Under oppholdet fikk vi også en bekreftelse på at det er riktig av oss å samarbeide om samfunnsansvar. Vi følte at vårt besøk virkelig ble lagt merke til i vinbransjen i Sør-Afrika og at vi sammen ble betraktet som en stor og viktig aktør som de lyttet til. Dette ga oss inspirasjon til å fortsette det gode samarbeidet på tvers av de nordiske landegrensene. I ettertid har også flere av våre grossister bedt oss utnytte denne muligheten til å påvirke industrien i andre deler av verden, noe som igjen vil gjøre jobben enklere for dem selv når de etter hvert skal stille krav til sine produsenter. Vi har derfor besluttet å foreta en tilsvarende reise også i 2010.

SAMARBEID MED ETHOS INTERNATIONAL

I 2009 inngikk Vinmonopolet og de nordiske monopolene en avtale med Ethos International, et svensk konsultantselskap med spesialisering innen CSR. Avtalen omfattet bistand i forbindelse med kompetanseheving av våre respektive innkjøpsorganisasjoner og leverandører, forberedelser til researchreise til Sør-Afrika, utarbeidelse av en risikostyring for den globale drikkevareindustrien, utarbeidelse av et første utkast til felles nordiske etiske retningslinjer (Code of Conduct) og forberedelser til gjennomføring av dialogmøter mellom monopolene og våre respektive leverandører. Ethos International har gjennomført fire ulike seminarer i Norge, tre for Vinmonopolets innkjøpsavdeling og ett for Vinmonopolets leverandører.

– Vi i Ethos International har hatt gleden av å være med som strategisk rådgiver for de nordiske monopolene helt fra starten av deres samarbeid, og det har både vært en interessant og krevende oppgave for oss.

Hver for seg er monopolene store organisasjoner i sine land, men sammen er de en betydelig aktør på det globale markedet. Jeg er overbevist om at de gjør rett i å samarbeide om samfunnsansvar og at de har valgt en fornuftig

Christina B. Friborg
Seniorrådgiver, og medgrunnlegger av Ethos International

fremgangsmåte ved å innlede et nært samarbeid med sine leverandører. Å jobbe for å sikre grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår hos arbeidere i alle deler av verden er ikke en oppgave som er gjort over natten. Fremgangsmåten med en langsiktig modell med et klart definert fokusområde for hvert av de kommende fem årene, virker derfor fornuftig. I forbindelse med risikostyring i 2009 intervjuet vi representanter for alle monopolene og mange av deres interessenter. Ut fra den kjennskap jeg har fått gjennom disse intervjuene, og det engasjementet jeg er vitne til hos dem som jobber med dette, er jeg overbevist om at de vil nå målene de har satt seg. På vegne av Ethos International vil jeg ønske dem lykke til med dette viktige arbeidet, sier Christina Båge Friborg.

2010 KRAVENE TIL MÅLING SKJERPES

Foto: iStockphoto

FELLES NORDISK ETISK REGELVERK

I Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) fremkommer det at bedrifter med statlig eierskap skal være ledende i å ta samfunnsansvar og det forventes bl.a. at bedriftene har utformet verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er i tråd med FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

De nordiske monopolene har valgt å legge FNs Global Compact til grunn som basis for samarbeidet om samfunnsansvar. Global Compact består av ti prinsipper innenfor de fire hovedområdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon og vil være styrende for de felles nordiske etiske retningslinjer (Code of Conduct) vi vil arbeide med å få på plass i 2010. Prosessen med å involvere grossistene, som vi startet opp i 2009, vil fortsette dette året. Vi legger vekt på å involvere denne gruppen og vi vil nå gå inn i mer detaljerte dialoger rundt utarbeidelse av Code of Conduct og særlig hva etterlevelse av denne vil bety både for grossistene og deres produsenter.

Et annet viktig mål for 2010 er å tilknytte oss en profesjonell samarbeidspartner som kan bistå oss i det videre arbeidet med samfunnsansvar; en samarbeidspartner som er i besittelse av både kompetanse, nødvendige verktøy og databaser som gjør at vi kan utveksle informasjon på tvers av de nordiske landegrensene. En slik organisasjon kan

også introdusere oss for et nettverk av andre organisasjoner som vi kan delta i workshops med, lære av og benchmarke oss mot. Målet er at de nordiske monopolene i løpet av 2010 skal bli medlemmer av en og samme CSR-medlemsorganisasjon.

2010 er også første gang det vil bli satt fokus på samfunnsansvar i Vinmonopolets Markeds- og produktplan. I markedsplanen for juli-november 2010/2, som ble offentliggjort 9. desember 2009, fremkommer det at vi i dag har to typer sertifiseringer som synliggjør produktenes garanti i forhold til etikk og miljø overfor våre kunder; økologiske produkter og Fairtrade-produkter. Markedsplanen stadfester videre at vi har som målsetting både å øke antall slike produkter i vårt sortiment og samtidig øke deres andel av salget. Per utgangen av 2009 hadde vi 53 økologiske produkter og 11 Fairtrade-produkter i vårt sortiment. Det er en økende etterspørsel etter slike produkter og vi ønsker å tilby våre kunder et bredt tilbud.

«Proessen med å involvere grossistene, som vi startet opp i 2009, vil fortsette dette året. Vi legger vekt på å involvere denne gruppen.»

NY RESEARCHTUR

I utgangspunktet var turen til Sør-Afrika som er beskrevet på side 25 ment som et engangstilfelle for å øke kompetansen og innsikten hos den nordiske CSR-gruppen i forkant av dialogmøtene med våre grossister. Imidlertid erfarte vi at ved å fremstå som en homogen gruppe, representert ved de fem monopoler, ble vi betraktet som en betydelig markedsaktør industrien lyttet til. I tillegg til selv å lære, som var utgangspunktet for turen, erfarte vi også at vi klarte å formidle et budskap. Vi er overbevist om at dette vil bidra til å gjøre det enklere når vi i fremtiden kommer tilbake og skal formidle våre krav og forventninger gjennom felles nordiske etiske retningslinjer. Denne muligheten til å formidle vårt budskap vil vi nå videreføre også til andre deler av verden, spesielt i de land som er plassert øverst i vår risikopyramide. Vi har derfor vedtatt å gjennomføre en ny reise i 2010 og vil senere ta stilling til om det skal gjennomføres en årlig reise i de kommende tre-fire årene. Det jobbes i skrivende stund med forberedelser for en reise til ett eller flere land i sør-Europa.

Foto: iStockphoto

ANDRE PROSJEKTER

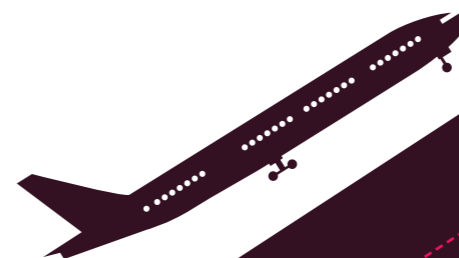
Det er mange prosjekter som vil bli videreført i 2010, samt at enkelte vil sluttføres og settes ut i live i løpet av dette året. Det vil også starte opp en del nye prosjekter dette året.

Det er planlagt å åpne 11 nye butikker i 2010. Dette betyr at det ved utgangen av året vil være 262 Vinmonopol-butikker. Med dette bor 86 prosent av befolkningen i kommuner med eget Vinmonopol mens 94 prosent av befolkningen bor nærmere enn 30 km fra nærmeste Vinmonopol.

I mai vil ny sortimentsstruktur bli innført i butikkene, hvilket betyr at den enkelte butikk får et bedre lokalt tilpasset vareutvalg.

Det er planlagt å gjennomføre en alderskontrollkampanje med oppstart i februar og en relansering i august. Kampanjen vil rette seg mot målgruppen ungdom i alderen 18-25 år, hvor målet er å få flere til å vise legitimasjon uoppfordret. I mai og nov/des vil det bli gjennomført langingskampanjer. Det er ønskelig å endre målgruppe på denne kampanjen for å sette fokus på og redusere problematikken rundt vennelanging.

Dagens kvalitetsstrategi vil videreutvikles, samt at den sensoriske delen vil bli styrket med blant annet oppdatering av programvare.

MILJØ

I 2010 vil det hovedsakelig bli fokusert på tre av de fem satsningsområdene i miljøstrategien.

Miljøsertifisering og miljøstyringssystem
I løpet av året skal Kjedekontoret i Oslo og totalt 23 utvalgte butikker sertifiseres som Miljøfyrtårn. Dette inkluderer også de tre butikkene som startet sine sertifiseringsprosesser allerede i 2009.

Avfall og utslipp
For å sikre optimal håndtering av avfall i virksomheten vil det bli etablert avfallsrapporter, og avklart hvilke andre fraksjoner vi ønsker å sortere avfallet vårt i utover de eksisterende typene. Antall hentinger av avfall vil bli vurdert, og potensialet for å iverksette avfallsreducerende tiltak vil bli kartlagt.

Innkjøp driftsmidler
Det vil bli utarbeidet en generell innkjøpsveileder samt jobbet med å etablere miljøkrav i innkjøpsprosessene for driftsmidler.

Andre viktige miljøtiltak i 2010
Det vil bli utdannet interne konsulenter som skal få ansvar for å miljøsertifisere våre butikker, og det samme gjelder utarbeidelse av gode måltall for miljøarbeidet i virksomheten. Kommunikasjonsplanen for miljø vil også bli ferdigstilt. I tillegg vil det bli lansert Svanemerkete gjenbruksnett for salg i butikkene, som skal være et miljøvennlig alternativ til plastbæreposen. Dette tiltaket skal være med å bidra til en reduksjon av plastposeforbruket i Vinmonopolets butikker.

2010
CSR som helhet - koordinere

2011 TOPPMØTE PÅ ISLAND

MILJØ

I 2011 vil de interne konsulentene bidra til at 80 nye butikker blir sertifisert som Miljøfyrtårn. I tillegg vil det være fokus på satsningsområdene energi, emballasje og produkter, samt løpende miljørapportering basert på måltallene fastsatt i 2010. Webbasert opplæringsverktøy er planlagt utarbeidet og tatt i bruk, og revidering av miljøstrategien til Vinmonopolet igangsettes.

Innlemme samfunnsansvar i alle grossistavtalene

2011

AVTALEENDRING

Som det går frem av de foregående artikler har de etiske sidene ved samfunnsansvar blitt endret den senere tid, ikke minst som følge av globaliseringen. For å leve opp til samfunnets og våre eieres forventninger om høye standarder som sikrer respekt for menneskerettigheter, standarder som tar vare på arbeidernes helse, miljø og sikkerhet og en bærekraftig utvikling hvor vi arbeider aktivt mot korrupsjon, er vi avhengig av å følge opp gode intensjoner med forpliktende avtaler. Frem til nå har vi oppfordret våre grossister til å samarbeide med oss i vårt program innen samfunnsansvar, nå er tiden kommet for å sikre at våre intensjoner blir etterlevd. I 2011 vil vi derfor sørge for at de felles nordiske etiske regelverk blir en forpliktende del av forretningsavtalen vi har med alle våre grossister. Etterlevelse av retningslinjene vil fra og med 1. januar 2012 være en forutsetning for alle produsenter som selger sine produkter gjennom de nordiske monopolene, og grossistene må aktivt arbeide for å bidra til dette. 2011 vil således bli viet til å få på plass en god og forpliktende avtale med våre grossister. Dermed har vi det formelle på plass og kan starte arbeidet med å implementere våre modeller i 2012.

Foto: iStockphoto

INTERNASJONAL MONOPOL-KONFERANSE

Annethvert år arrangeres det en internasjonal alkoholmonopolkonferanse – hvor representanter fra de nordiske, canadiske og amerikanske monopolene deltar. I 2009 ble denne konferansen arrangert i Seattle i USA. De nordiske monopolene ville gjerne benytte anledningen til å diskutere CSR med monopolene i USA og Canada og spilte inn et ønske om å sette CSR på dagsorden under denne konferansen. Dette lyktes vi dessverre ikke med, men vi fikk allikevel orientert om det pågående nordiske samarbeidet.

Den neste internasjonale konferansen arrangeres i 2011, denne gang på Island. Vi har nå bedre kontroll over konferansen og det vil være naturlig å sette CSR på dagsorden for å diskutere dette globale anliggende også med monopolene i USA og Canada. En av årsakene til at vi samarbeider om samfunnsansvar er at vi oppnår større tyngde bak de krav vi kommer til å stille. Derfor har vi alt å vinne på å påvirke monopolene i USA og Canada til også å sette CSR på sine dagsorder.

VINMONOPOLET'S VAREFORSYNINGSSTRATEGI

DAGENS SITUASJON

Styrker og svakheter Muligheter og trusler

- Manglende oppfølging av de svakeste grossistenes kvalitet og prestasjon
- Veksten i antall grossister krever stadig mer administrasjon og oppfølging
- Produktivitetsskrav krever større tilrettelegging av varehåndtering i butikk
- Butikkenes forskjellige behov krever differensierte løsninger

VI GJØR VAREFORSYNING ENKLERE

Enkel håndtering – effektivt varemottak og varepåfylling

- Krav til emballasjekvalitet
- Vareplassering – varen på rett plass
- Varehåndtering uten avbrudd
- Tidseffektiv mottakskontroll
- Samlast

Teknologi – elektronisk samarbeid

- Leverandørportal for varehandel
- Leverandørportal for vareretur
- Portalens verdi for butikkene
- Likebehandling av grossister

Kvalitet og prestasjon – varer levert til rett tid i riktig mengde

- Høy leveringsevne
- Høy leveringspresisjon
- Lav utsolgtandel
- Balansert omløpshastighet
- Varebestilling – prognose og volumtjenvning
- Grossistavtalen og prestasjonsoppfølging

Organisering – resultatorientert, kompetent og samhandlende

- Samarbeid i verdikjeden – leverandørlogistikk, butikklogistikk
- Opplæring og Kompetanse – ressursenter, logistikkunnskap
- Helse, Miljø og Sikkerhet – redusert håndtering, miljømål

ØNSKET SITUASJON

Velfungerende vinmonopolordning Norges ledende faghandelskjede

- Varemottak og påfylling skal bli enklere og tidsforbruket halveres
- Alle leverandører skal samarbeide elektronisk med Vinmonopolet
- Varene skal leveres til rett tid, og i riktig mengde
- Verdikjeden skal gjenkjennes som resultatorientert, kompetent og samhandlende

2010

2011

2012

2013

2014

IMPLEMENTERE NY VAREFORSYNINGS- STRATEGI

I 2011 vil Vinmonopolets vareforsyningsstrategi bli implementert. Den angir de forventningene som Vinmonopolet har til videre utvikling av verdikjeden. Strategien støtter opp under Vinmonopolets hovedmål om en velfungerende vinmonopolordning og om å være Norges ledende faghandelskjede. Den bygger på å oppnå en balanse mellom god kundeservice og effektiv butikkdrift.

Vareforsyningsstrategiens mål har følgende formulering:

1. Varemottak og varepåfylling skal bli enklere og tidsforbruket halveres
2. Alle leverandører skal samarbeide elektronisk med Vinmonopolet
3. Varene skal leveres til rett tid, og i riktig mengde
4. Verdikjeden skal gjenkjennes som resultatorientert, kompetent og samhandlende

Strategien beskriver flere tiltak for å oppnå de angitte mål. Utrulling av samlast mellom leverandørene inn til Vinmonopolets butikker ansees som et betydningsfullt og langsiktig virkemiddel for måloppnåelse.

2012 ALLE AVTALER PÅ PÅSS

ALLE AVTALER PÅ PÅSS – NÅ STARTER IMPLEMENTERINGEN

Med et forpliktende etisk regelverk på plass som er forankret i våre forretningsavtaler med grossistene, kan vi ta fatt på det egentlige arbeidet med å implementere samfunnsansvar i verdikjeden. Frem til nå har vi brukt tre år på å få det formelle på plass, nå er tiden kommet for å sette alle våre konkrete planer for hvordan vi skal sikre etterlevelse av retningslinjene ut i live. I praksis er planen å gjøre dette gjennom en såkalt egenrevisjon (Self Assessment Questionnaire – SAQ). En av grunnene til at vi har valgt å samarbeide med de andre nordiske monopolene er fordi vi tror det nå vil være mulighet for å realisere synergier. En produsent som selger sine produkter til flere grossister og/eller til flere monopol skal kun trenge å gjøre jobben én gang. Dette ville vi ikke oppnådd om vi ikke samarbeidet. Forutsetningene for å få til dette er selvfølgelig at vi har en velfungerende database hvor vi kan utveksle informasjon oss monopolene i mellom. I 2012 vil vi derfor arbeide for å få en slik database på plass og i drift, og alle gjøremål og rutiner knyttet til dette på plass. Vi har tidligere i prosessen signalisert overfor våre grossister at vi vil gjøre det vi kan for å designe et så enkelt og lite ressurskrevende system som mulig for dem, ikke minst for å unngå at initiativet vil være konkurransevridende.

MILJØ

I 2012 skal 80 nye butikker sertifiseres som Miljøfyrtårn og revidert miljøstrategi skal vedtas. Energi og avfall blir satsningsområder og mye av miljøarbeidet skal nå ha blitt en del av den daglige driften for alle butikkene, samt Kjedekontoret.

2013 TID FOR KONTROLL

På det siste nivået i modellen fokuserer vi på hvordan vi skal følge opp og kontrollere at den informasjonen som produsenten oppgir virkelig gir et riktig og troverdig bilde av realitetene. Vi vil i løpet av 2013 legge planer og systemer for besøk og inspeksjoner hos produsentene. Alle monopolene har produktsjefer og innkjøpere som regelmessig besøker produsenter. Tradisjonelt har disse hatt et varefaglig fokus under disse besøkene. Nå ønsker vi at de også skal ta opp forhold rundt samfunnsansvar med produsentene. Vi ønsker også å benytte oss av profesjonelle revisjonsfirmaer for å foreta visse stikkprøvekontroller gjennom enkelte formelle revisjoner hos produsenter. I 2013 vil vi altså koordinere disse besøkene og inspeksjonene og sette det i system.

Når 2013 er omme, har vi kommet til veis ende på den nordiske implementeringsmodellen om samfunnsansvar i våre verdikjeder. Det innebærer derimot ikke at samarbeidet tar slutt, det betyr tvert i mot at samfunnsansvar er implementert som del av den daglige driften i alle monopolers innkjøpsavdelinger.

MILJØ

I 2013 skal de siste omkring 80 butikkene sertifiseres som Miljøfyrtårn. Når hele virksomheten er Miljøfyrtårnsertifisert, vil miljøarbeidet gå over fra implementeringsfasen til å bli en del av daglig drift, men det vil fortsatt være fokus på enkeltprosjekter for å gjøre Vinmonopolet til en enda mer miljøvennlig virksomhet.

ETTER DETTE SKAL SAMFUNNSANSVARET VÆRE EN DEL AV DEN DAGLIGE DRIFTEN.

2013

System for revisjon og kontroll

2012

Grossistavtaler signeres

STYRETS BERETNING

Kvalitet og ansvar i kontakt med mennesker

Den positive trenden fra de seneste årene fortsetter i 2009. Nye butikker, forbedret kundetservice, godt omtalte nyhetslipp, et stadig bredere vareutvalg og medarbeidernes stadig økende kompetanse og profesjonalitet har ført til svært god kundetilfredshet. Dette har blant annet resultert i prisen «Årets Retailer», utdelt av reklamebransjen i mai 2009. BI's kundebarmeter ga Vinmonopolet en 7. plass av 187 bedrifter og på Synovates Store Norske Bedrifter havnet Vinmonopolet på en 10. plass av 116. TNS Gallups siste omdømmemåling viser at 88 prosent av befolkningen har et godt eller meget godt inntrykk av bedriften. Det er særlig betjeningens hjelpsomhet og informasjon i butikkene kundene verdsetter. Mens det så sent som i 2005 var flertall for vin i butikk, ville en klar majoritet av befolkningen ha Vinmonopolet som eneste salgskanal av vin, brennevin og sterkøl i 2009.

Vinmonopolet ivaretar sentrale alkoholpolitiske målsettinger. Gjennom regulert tilgjengelighet og ansvarlig salg bidrar selskapet til å begrense alkoholforbruket i Norge.

Siste omdømmemåling fra TNS Gallup viser at 89 prosent er fornøyd med tilgangen på et Vinmonopol der de bor. Seks av de ni nye butikkene i 2009 ble åpnet i kommuner uten Vinmonopol fra før. Nå bor 95 prosent av Norges befolkning i en kommune med Vinmonopol eller mindre enn 30 km fra nærmeste Vinmonopol. Nettbutikken – kåret til landets nest beste nettsted i konkurransen "Årets nettsted" i mars i 2009 – og kundesenteret er et stadig mer populært alternativ for dem som bor i en kommune uten Vinmonopol.

Informasjon og samfunnsansvar

En av Vinmonopolets høyest prioriterte oppgaver er den sosiale kontrollen som kontinuerlig utføres i butikkene. Målet er at ingen under 18 år skal få kjøpt øl eller vin og ingen under 20 år brennevin i Vinmonopolets butikker og at ungdom under 25 år uoppfordret viser legitimasjon. I 2009 ble snaut 1,4 mill. spurt om aldersbevis mot 1,2 mill. i 2008. I

2009 viste over 1 mill. ungdommer uoppfordret legitimasjon mot 700.000 i 2008.

Antall egne tester på alderskontroll (stille alderskontroll) økte fra 12 til 15 ganger i året. På landsbasis ble det foretatt alderskontroll i 83,7 prosent av disse 3600 kontrollene – 3,7 prosentpoeng høyere enn målsettingen på 80 prosent.

Vinmonopolet gjennomførte også egne antilangings- og alderskontrollkampanjer i 2009.

Antilangingskampanjen ble gjennomført i februar/mars og november/desember, mens alderskontrollkampanjen var lagt til perioden mai – september. Evalueringresultatene for begge kampanjene er gode og viser at rundt 40 prosent av landets befolkning har lagt merke til disse. I tillegg til å sette alkoholpolitiske problemstillinger på dagsorden fikk kampanjene også stor oppmerksomhet i media. Alderskontrollkampanjen vant andreplass i «Sølvtaggen» høsten 2009. Sosial kontroll har også vært tema på butikksjefsmøtene og tas jevnlig opp på personalmøtene i butikk.

«Seks av de ni nye butikkene i 2009 ble åpnet i kommuner uten Vinmonopol fra før.»

Drift og tilgjengelighet

Vinmonopolet har som mål å sikre en mest mulig lik tilgjengelighet til butikkene over hele landet innenfor de alkoholpolitiske og bedriftsøkonomiske rammebetingelsene som er lagt for selskapets virksomhet. Etablering av nye butikker baseres på analyser av befolkningsgrunnlag, handelsmønster og avstand til nærmeste vinmonopolbutikk. I 2009 ble det etablert ni butikker. Ved utgangen av året var 245 av Vinmonopolets 248 butikker selvbetjent. Vinmonopolet har fem butikkategorier: Fullsortiment med ca 1 600 produkter, hovedsortiment med ca 850 produkter og grunnsortiment med ca 450 produkter. Distriktsbutikkene har ca 250 produkter og filialene ca 190 produkter.

Spesialbutikk

Som en prøveordning etablerte Vinmonopolet i 2005 en butikk med vinkjeller på Briskeby i Oslo og i 2006 en tilsvarende butikk i Valkendorfgate i Bergen. Hovedmålsettingen var å styrke Vinmonopolets omdømme

og merkevarestyrke gjennom økt oppmerksomhet omkring våre fortrinn som faghandel og evne til å skaffe og selge kvalitetsvin.

Med bakgrunn i evalueringsrapporten overlevert styret primo 2009 har selskapet besluttet å videreføre konseptet under navnet Spesialbutikk. Spesialbutikken på Briskeby flyttes til nye og større lokaler i Vika i Oslo vinteren 2010. Det vurderes å etablere ytterligere spesialbutikker andre steder i landet.

Evaluering av filialordningen

Høsten 2009 ble prøveordningen med filialdrift evaluert. Evalueringen konkluderer med at vi i stedet vil vurdere lavvolumsbutikker i kommuner som har et volumanslag over 35 000 liter per år, gitt; at Vinmonopolet blir enig med kommunene om god lokalisering, at vi finner hensiktsmessige lokaler, at telekommunikasjonsinfrastruktur (bredbåndstilgang) er til stede og at butikken vil gi en tilfredsstillende lokal produktmikse som gir nødvendig inntjening. Evalueringen er oversendt Helse- og omsorgsdepartementet.

Dagens ni etablerte filialbutikker skal over tid og etter behov tilpasses driftsformen foreslått for de nye lavvolumsbutikkene. Vinmonopolet vurderer alle butikketableringer etter bedriftsøkonomiske prinsipper og har et treårs økonomisk perspektiv ved nyetableringer. Bare butikker som dekker sine egne kostnader vil bli vurdert åpnet. De ni pilotbutikkene prøvperiode utvides derfor til tre år for de vurderes for å gå over i ordinær drift.

Netthandel og kundesenter

E-handel består av nettbutikk gjennom www.vinmonopolet.no samt et eget kundesenter som tar bestillinger på e-post og telefon. Distribusjonsløsningen for e-handel håndteres av et sentralt lager. Posten distribuerer direkte til kunder per post eller levert på dør. For kunder som bor i kommuner uten vinmonopolbutikk er frakten kostnadsfri. Målet med e-handel er å bidra til økt tilgjengelighet til Vinmonopolets produkter i distrikter uten butikkdekning. Salget gjennom nettbutikk og kundesenter var 558 000 liter i 2009. Besøk på www.vinmonopolet.no har økt til 3,8 mill. besøkende i 2009, mot 2,5 mill. i 2008. Kundesenteret mottar i snitt 1 500 e-post i måneden og 4 000 telefonhenvendelser.

Salget

Ved utgangen av 2009 var det klart at finanskrisen i mindre grad påvirket Vinmonopolets omsetning volummessig enn prismessig: Mens totalvolumet økte med 4,0 prosent til 76,7 mill. liter – en marginalt høy-

ere vekst enn i 2007 og 2008 – ser vi derimot tendenser til utflatning i salget av brennevin og dyrere produkter. Svakvin – som står for 81 prosent av Vinmonopolets salg – økte med 4,8 prosent til 62,1 mill. liter i 2009. Salgsøkningen sees i sammenheng med åpning av ni nye butikker, stadig økende interesse for vin blant folk og i media samt fortsatt høy kjøpekraft. Dessuten viser tall fra SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning) at Vinmonopolet tar markedsandeler fra uregistrert alkoholomsetning som hjemmebrent og smuglersprit. Salget av vin på kartong fortsetter å øke, og utgjorde i 2009 54,5 prosent av svakvinnsalget.

Salget av brennevin økte med 0,6 prosent fra 12,8 mill. til 12,9 mill. liter mens salget av sterkvin gikk ned med 6,1 prosent. Salget av sterkøl økte med 8,6 prosent til 820.000 liter. Alkoholfrie drikker økte i 2009 med 1,8 prosent og stoppet til slutt på 104.000 liter i 2009.

Grossister

Ved utgangen av 2009 hadde Vinmonopolet grossistavtale med 249 bevillingshavere – hvorav 187 hadde et registrert salg i 2009. De 10 største grossistene representerer en markedsandel på 48 prosent. Grossistene benytter distribusjonsfirmaer/transportører for levering til butikkene. Ved utgangen av 2009 var det registrert avtale med 163 distributører. De fire største distributørene står for 99,1 prosent av levert volum til butikkene.

Produktkontroll

Det er gjennomført rutinemessig kjemisk og sensorisk kontroll innen alle varetyper i 2009. Kontrollen er hyppigst for produkter som er innkjøpt av Vinmonopolet til basisutvalget. Omtrent 1 600 produkter har gjennomgått kjemisk stikkprøvekontroll, og det er ikke funnet alvorlige feil eller mangler ved noen av produktene. Sensorisk mottakskontroll av nye produkter innkjøpt til basisutvalget førte til at seks produkter ble stoppet før lansering. Av disse ble fire kjøp hevet og to produkter lansert senere.

Risikostyring og intern kontroll

Risikostyring er en del av Vinmonopolets styringssystem. Forankringen sikrer en systematisk oppfølging av forhold som er viktige for selskapets omdømme, utvikling og drift. Det årlige oppdragsbrevet og selskapets policy for risikostyring er retningsgi- vende for den operative gjennomføringen.

Styret har hatt et aktivt og planmessig fokus på området gjennom året. Risikoer som

kan svekke måloppnåelsen er identifisert, og det er etablert og iverksatt oppfølgingstiltak som er tilpasset risiko og vesentlighet. Risikoer knyttet til innføringen av nye dataløsninger for å etablere en integrert og helhetlig it-arkitektur, alderskontroll i butikk og kri- sehåndtering er gitt særlig oppmerksomhet. Styret vil framholde at resultatet av arbeidet med risikostyring bidrar i vesentlig grad til ønsket utvikling av selskapet. Risikoeksponeringen er redusert i forhold til 2008 og den underliggende tendensen er fortsatt i positiv utvikling.

Det er igangsatt et arbeid med å utvikle en policy og et rammeverk for intern kontroll som en integrert del av selskapets styringssystem i overensstemmelse med anerkjente standarder. Hensikten er å etablere en helhetlig prosess som skal sikre målrettet og kostnadseffektiv drift, pålitelig rapportering og etterlevelse av lover og regler. Internrevisor rapporterer direkte til styret.

Internrevisor etterprøver selskapets arbeid på området, herunder verifiserer linjeorganisasjonens oppfølging og gjennom-

«Det er gjennomført rutinemessig kjemisk og sensorisk kontroll innen alle varetyper i 2009.»

føring av besluttede tiltak. Resultatet av etterprøvingen rapporteres til styret og kontrollkomiteen.

Det ytre miljø

Fokus på ytre miljø er en sentral del av Vinmonopolets samfunnsansvar. I kraft av Vinmonopolets ambisjon om å være en tydelig samfunnsaktør, skal et tydelig miljøfokus integreres i alle deler av virksomheten og spesifiseres i fremtidige planer og beslutninger. I tråd med dette introduserte Vinmonopolet i april 2009 en ny miljøstrategi.

Miljøstrategien er et langsiktig rammeverk som beskriver hvordan Vinmonopolet skal arbeide systematisk for å redusere egne miljøbelastninger, samt hvordan vi skal øke miljøbevisstheten og påvirke egne ansatte og våre leverandører i tilsvarende retning. Miljøstrategien fokuserer på fem hovedområder; oppdatering av Vinmonopolets miljøstyringssystem inkludert miljøsertifisering, energi, avfall og utslipp, Vinmonopolets produkter og emballasje, samt innkjøp generelt.

Miljøledelse er en integrert del av Vinmonopolets styringssystemer. Vinmonopolets butikker kildesorterer papir, papp, mykplast, glass og trevirke. Ved nyetableringer og ombygginger av butikker fokuseres det på energibesparende tiltak og gjenbruk av materialer. I Vinmonopolets anbudsforespørsler bes bedriftene synliggjøre sin miljøpolitikk. Alle trykksaker som utgis er miljømerket, og de nye bæreposene, som ble introdusert i november 2009, er betydelig mer miljøvennlige enn tidligere.

De nye bæreposene er laget med ny, miljøvennlig teknologi og har en innblanding på minst 50 prosent gjenvunnet plast. Bruk av gjenvunnet plast gir 90 prosent reduksjon i CO2-utslipp og 80 prosent mindre energiforbruk i produksjonen sammenliknet med ny plast. I tillegg gjør den lyse fargen posene mer miljøvennlige siden trykkfargen er redusert.

I 2009 gjennomførte Vinmonopolet et pilotprosjekt i samarbeid med senterkjeden Steen & Strøm. Samarbeidet resulterte i at seks av Vinmonopolets butikker oppnådde å bli miljøsertifisert gjennom ordningen Miljøfyrtårn, og flere miljøsertifiseringer er planlagt for 2010.

Organisasjon og ansatte

Ved utgangen av året var 1 824 ansatt i Vinmonopolet. Dette utgjør 1 168 årsverk. Fordelingen mellom heltids- og deltidsansatte var 675/1149. Som følge av flere mindre butikker med begrenset åpningstid har det vært en liten forskyvning mot flere deltidsansatte i 2009. Økningen i salg og antall butikker har medført moderat vekst i antall ansatte.

Fra 1. oktober 2009 tiltrådte Hill-Marta Solberg som ny styreleder, etter Siri Beate Hatlen.

Høsten 2009 startet Vinmonopolet opp trening av alle ledere og nestledere i Prestasjonsbasert ledelse. Ledertreningen er bygget rundt Vinmonopolets lederprinsipper og er en innføring i prestasjonsledelse. Kursinnholdet er lagt opp sammen med eksterne konsulenter, men gjennomføringen skjer ved interne instruktører. Alle ledere er forventet å være gjennom ledertreningen i 2010.

Vinmonopolet er en IA bedrift, og det jobbes aktivt med å redusere sykefraværet, beholde ansatte med redusert funksjonsevne samt tilrettelegge for økt pensjonsalder. Sykefraværet var 9,4 prosent i 2009, mot 7,8 prosent i 2008. Styret er opptatt av at sykefraværet er for høyt og skal reduseres. Arbeidet mot økende sykefravær har vært et sentralt tema i Vinmonopolet i 2009. Det har

vært en gjennomgang om forebygging og oppfølging av sykefravær på arbeidsplassen. Vinmonopolet er opptatt av å opprettholde selskapet som en attraktiv arbeidsplass og å videreutvikle arbeidet med personalpolitikk som gjenspeiler de ansattes hverdag.

86 prosent av selskapets ansatte svarte på en årlig medarbeidertrivselsundersøkelse i 2009 mot 83 prosent i 2008. På en skala fra 1 til 7 er scoren på medarbeidertrivsel 6,4 i 2009 mot 6,3 i 2008.

Det var 32 rapporter om skader eller ulykker av mindre omfang i forbindelse med virksomheten.

Likestilling og diskriminering

Arbeidet med likestilling er en viktig del av Vinmonopolets personalpolitikk. Dette gjelder ved rekruttering, kompetanseutvikling, lønnspolitikk og arbeidsvilkår. Vinmonopolet ønsker en mest mulig jevn fordeling mellom kvinner og menn. Vinmonopolet jobber sammen med IMDI (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) for å tilrettelegge rekruttering av innvandrere og arbeid med mangfold i alle typer stillinger.

Alle stillinger i butikkene lønnes etter regulativ som er kjønnsuavhengig. Det er fokus på at deltidsarbeid, permisjon eller annet lovlig fravær ikke skal være til hinder for ansettelse eller avansment.

Andelen kvinnelige ledere totalt ved utgangen av året var 47 prosent. Andelen kvinnelige ledere i Vinmonopolets butikker er 53 prosent. Fordelingen på heltidsstillinger i butikkene er 45 prosent kvinner, mens deltidsstillinger i butikk har en kvinneandel på 80 prosent. Det var i 2009 mer rekruttering av kvinner enn menn i de forskjellige stillingsgruppene. Ledere på alle nivåer i organisasjonen skal jobbe for å motivere til likestilling innen eget ansvarsforhold. Mennesker med ulik kulturell bakgrunn oppfordres til å søke stillingene. Andelen kvinner har økt i Vinmonopolet de senere årene.

Totalt – andel	Kvinner	Menn
Administrasjon (163)	49,7 %	50,3 %
Heltid (158)	47,5 %	52,5 %
Deltid (5)	80,0 %	20,0 %
Butikker (1 661)	71,6 %	28,4 %
Heltid (520)	54,2 %	45,8 %
Deltid (1 141)	80,0 %	20,0 %
Ledere – totalt (282)	47,0 %	53,0 %
Direktørnivå (7)	42,9 %	57,1 %
Øvrige ledere i adm.		
med personalansvar (24)	33,0 %	67,0 %
Butikksjefer (247)	52,6 %	47,4 %
Butikksjef heltid (205)	44,8 %	55,2 %
Butikksjef deltid (42)	83,3 %	16,7 %

Regnskap

Vinmonopolets omsetning (eks. mva.) var 10 957,7 mill. kroner, hvorav 6 013,4 mill. kroner var alkoholavgifter. Dette er en omsetningsøkning på 652,3 mill. kroner fra 2008. Etter fradrag av varekostnader og øvrige driftskostnader, var driftsresultatet 78,5 mill. kroner. Driftsresultatet ble 28,9 mill. kroner lavere enn i 2008. Det er økte lønns- og driftskostnader som står for resultatnedgangen. Resultatet før vinmonopolavgift ble 117,2 mill. kroner, som er 57,9 mill. kroner lavere enn i 2008. Vinmonopolavgiften som beregnes istedenfor ordinær skatt, er for 2009 beregnet til 20,7 mill. kroner. Stortinget har fastsatt at 50 prosent av overskuddet etter vinmonopolavgift skal tilfalle staten. Dette utgjør 48,3 mill. kroner.

Årets resultat etter vinmonopolavgift og statens overskuddsandel utgjør 48,3 mill. kroner, og foreslås overført til annen egenkapital. Kontantstrømmene var minus 6,4 mill. kroner fra operasjonelle aktiviteter og 101,7 mill. kroner ble benyttet til investeringsaktiviteter. Samlet beholdning av kontanter og kontantekvivalenter per 31.12.2009 var 1 653,1 mill.

«Ledere på alle nivåer i organisasjonen skal jobbe for å motivere til likestilling innen eget ansvarsforhold.»

kroner i forhold til 1 761,1 mill. kroner ved forrige årsskifte. Den gode likviditeten ved årsskiftet må sees i sammenheng med høy omsetning mot slutten av året. Pensjonskostnaden er økt med 32,4 mill. kroner hovedsakelig som følge av økning i antall personer i ordningen og høyere lønnsregulering. Årets estimatavvik på 165,2 mill. kroner er regnskapsført direkte mot egenkapitalen, og skyldes hovedsakelig høyere frivillig avgang, økt diskonteringsrente og flere personer omfattet av ordningen. AS Vinmonopolet har en lederpensjonsordning som finansieres over driften og inngår i pensjonskostnaden.

Totalkapitalen i selskapet utgjorde 2 766,1 mill. kroner per 31.12.2009. Bokført egenkapital var 584,3 mill. kroner, tilsvarende en egenkapitalprosent på 21,1. Til sammenlikning var egenkapitalen per 31.12.2008 på 417,1 mill. kroner, tilsvarende en egenkapitalprosent på 15,4. Selskapets frie egenkapital utgjør 31.12.2009 307,7 mill. kroner etter årets disponeringer. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Vinmo-

nopolets kredittrisiko er lav da det vesentligste av salget er kontantsalg. Renterisikoen er også lav som følge av at likvide midler hovedsakelig er plassert i konsernkontoordning med flytende rente. Vinmonopolet er ikke eksponert for valutarisiko.

Fremtidsutsikter

Vinmonopolet har hatt en svært positiv utvikling de siste årene. Det ligger en stor utfordring i å fortsette å prestere på et så jevnt og høyt nivå. Vinmonopolet er ydmyke i forhold til denne utfordringen, men arbeider målbevisst for forbedring. Målet for 2010 er å bli Norges ledende faghandel, samtidig som Vinmonopolet skal være samfunnets viktigste virkemiddel for å sikre ansvarlig salg av alkohol. I dette ligger en krevende, men realiserbar balansegang.

Det er vedtatt åpnet 14 nye butikker i 2010 – ti av disse åpnes i kommuner uten Vinmonopol fra før. Med dette vil Vinmonopolets butikknett telle 262 butikker, hvilket innebærer at 95 prosent av Norges befolkning bor i en kommune med eget Vinmonopol eller mindre enn 30 km fra nærmeste butikk. Med utgangspunkt i ambisjonen om å tilby en mest mulig likeverdig tilgjengelighet til våre produkter åpnes flest butikker i kommuner uten Vinmonopol fra før. Felles for alle nyåpnede butikker er at de skal dekke egne kostnader. Det siste tiåret har 86 prosent av Vinmonopolets nye butikker blitt åpnet i kommuner uten Vinmonopol.

Vinmonopolet vil i 2010 i stor grad preges av innføringen av nytt IT-system. Det nye systemet vil bli tatt i bruk av alle butikkene i løpet av 2011. Ved siden av mer effektiv drift gir også det nye systemet en større grad av sømløshet mellom nett og butikk. Nytt IT-system er det mest omfattende og krevende prosjektet i Vinmonopolet i 2010.

Miljø er en sentral del av Vinmonopolets samfunnsansvar. I 2010 involveres hele verdikjeden i dette arbeidet ved at det rettes ekstra oppmerksomhet mot transport og samlast. Færre – men fullere – varelass gir ved siden av lavere klimagassutslipp også reduserte varehåndteringskostnader, reduserte distribusjonskostnader og færre utsolgtssituasjoner. Det som er bra for miljøet tjener også kundenes, leverandørenes og Vinmonopolets interesser.

Vinmonopolet vil i 2010 fortsette arbeidet med å miljøsertifisere 23 nye butikker samt Vinmonopolets kjedekontor.

Etterspørselsvariasjonene mellom landsdelene er store. I 2010 endres derfor sortimentsstrukturen for bedre å ivareta produktterspørselen. Ved siden av å gi bu-

tikkene økt valgfrihet i sammensetningen av vareutvalget vil butikkene enklere kunne endre sortiment avhengig av etterspørsel.

Vinmonopolet samarbeider med de nordiske alkoholmonopolene i Sverige, Finland, Island og Færøyene om å utarbeide en felles standard (Code of Conduct) for en sosial, miljømessig og etisk holdbar drikkevareleverandørkjede. Målet er å ha implementert systemet innen utgangen av 2013.

Arbeidet med sosial kontroll intensiveres. I 2010 settes temaet ungdom og alkohol på dagsorden gjennom fire kampanjeperioder knyttet til langing og alderskontroll.

På grunn av økte kostnader – særlig i forhold til lønns- og pensjonsutbetalinger – men også som følge av utflatningen i salget av brennevin og dyrere viner, økes Vinmonopolets avanse med 80 øre per liter i 2010. Etter avansereduksjonene i 1999 og 2008 er dette den første avanseøkningen siden 1996.

Vinmonopolet vil i 2010 øke oppmerksomheten rundt alkoholfrie drikker, produkter som skal oppfattes å være fullverdige alternativer til alkoholholdige varer. Utvalget av alkoholfrie produkter vil bli større, blant annet ved at Vinmonopolet skal tilby ulike typer most og alkoholfritt øl.

I takt med kundenes økende forventninger revitaliserer vi vår servicestandard i 2010 med enkle råd og beste praksis for kundebehandling under tittelen «Det beste kundemøtet». Disse retningslinjene skal hjelpe alle som jobber i butikk til å gi det lille ekstra slik at møtet overgår kundenes forventninger.

Styret ønsker å takke alle medarbeidere i butikk og på kjedekontoret som gjennom sitt daglige arbeid og faglige dyktighet bidrar til Vinmonopolets gode resultater og til at Vinmonopolet kan gjøre seg fortjent til folks støtte.

Odd Henry Holten	Frank Josef Jenssen	Hill Marta Solberg Styreleder	Ola Røtvei	Helge Storvik
Kai G. Henriksen Adm. direktør	Margrethe Sunde Nestleder	Svend Bang Pedersen	Elianne Ingebrigtsen	Ingvild Wold Strømsheim (ikke tilstede på bildet)

Foto: Marianne Otterdahl-Jenssen

Nøkkeltall

	2009	2008	2007	2006	2005
SALG i 1.000 liter					
Svakvin	62 108	59 278	56 651	54 878	52 893
Sterkvin	840	895	958	1 001	1 047
Brennevin	12 874	12 797	12 657	12 080	11 678
Øvrige produkter	924	858	813	790	793
SUM	76 746	73 828	71 079	68 749	66 411
INNTEKTER OG RESULTAT millioner kroner					
Brutto salgsinntekter	13 695,7	12 872,2	12 164,3	11 440,0	10 863,0
Driftsinntekter	10 957,7	10 305,4	9 742,7	9 161,2	8 708,4
Driftsresultat	78,5	107,5	122,8	90,1	101,3
Resultat før vinmonopolavgift	117,2	175,2	167,2	110,3	116,6
KAPITAL					
Total kapital i millioner kroner	2766,1	2 708,2	2 447,8	2 335,3	2 102,9
Egenkapital i millioner kroner	584,3	417,1	407,6	287,1	365,8
Egenkapitalandel i prosent	21,1	15,4	16,7	12,3	17,4
LØNNSOMHET i prosent					
Bruttomargin ¹⁾	11,9	12,0	12,1	12,1	12,2
Resultatgrad ²⁾	1,1	1,7	1,7	1,2	1,4
Totalkapitalrentabilitet ³⁾	4,4	6,9	7,1	5,0	5,9
Egenkapitalrentabilitet ⁴⁾	23,4	42,5	48,1	33,8	24,7
LIKVIDITET					
Likviditetsgrad i prosent ⁵⁾	151,3	148,2	145,4	134,9	128,9
Arbeidskapital i millioner kroner ⁶⁾	785,2	739,2	639,8	491,3	378,2
PERSONALE					
Antall fast ansatte per 31.12.	1 824	1 808	1 787	1 743	1 701
Herav: Heltidsansatte	675	673	675	657	637
Deltidsansatte	1149	1 135	1 112	1 086	1 064
Antall årsverk	1168	1 215	1 135	1 121	1 122
Antall butikker per 31.12.	248	239	222	211	199

$$^1) \text{ Bruttomargin} = \frac{\text{driftsinntekt} - \text{vareforbruk}}{\text{driftsinntekt}} \times 100$$

$$^4) \text{ Egenkapitalrentabilitet} = \frac{\text{resultat før vinmonopolavgift}}{\text{gjennomsnitt av egenkapital 1.1. og 31.12.}} \times 100$$

$$^2) \text{ Resultatgrad} = \frac{\text{resultat før vinmonopolavgift} + \text{finanskostnader}}{\text{driftsinntekt}} \times 100$$

$$^3) \text{ Likviditetsgrad} = \frac{\text{omløpsmidler}}{\text{kortsiktig gjeld}} \times 100$$

$$^3) \text{ Totalkapitalrentabilitet} = \frac{\text{resultat før vinmonopolavgift} + \text{finanskostnader}}{\text{gjennomsnitt av totalkapitalen 1.1. og 31.12.}} \times 100$$

$$^6) \text{ Arbeidskapital} = \text{omløpsmidler} - \text{kortsiktig gjeld}$$

Resultat

Tall i millioner kroner	Note	2009	2008
DRIFTSINNTEKTER			
Salgsinntekter	2	10 956,5	10 297,8
Andre inntekter		1,2	7,6
SUM DRIFTSINNTEKTER		10 957,7	10 305,4
DRIFTSKOSTNADER			
Vareforbruk	3	9 653,5	9 064,1
Lønn og andre personalkostnader	4, 19	842,8	763,8
Avskrivninger på varige dr.midler	13	53,6	57,1
Nedskrivninger på varige dr.midler	13	0,9	0,0
Andre driftskostnader	5	328,3	313,0
SUM DRIFTSKOSTNADER		10 879,2	10 197,9
DRIFTSRESULTAT		78,5	107,4
FINANS			
Finansinntekter	6, 8	41,9	71,3
Finanskostnader	6	3,1	3,6
SUM FINANSRESULTAT		38,7	67,7
RESULTAT FØR VINMONOPOLAVGIFT		117,2	175,1
Vinmonopolavgift	14	20,7	35,2
ÅRETS RESULTAT		96,5	140,0
AVSATT TIL			
Til overskuddsandel og utbytte	15	48,3	70,0
Til annen egenkapital	18	48,3	70,0
SUM		96,5	140,0

Balanse

Tall i millioner kroner	Note	2009	2008
EIENDELER			
Lisenser og programvare	13	44,1	10,5
Utsatt skattefordel	14	183,9	214,7
Varige driftsmidler	13	218,3	205,9
Obligasjoner og aksjer	12	4,4	4,5
ANLEGGSMIDLER		450,7	435,7
Varebeholdning	9	618,7	480,7
Kundefordringer	10	21,0	12,6
Andre kortsiktige fordringer	11	22,5	18,2
Finansielle plasseringer	8	349,7	327,3
Kontanter, bankinnskudd	7	1 303,4	1 433,8
OMLØPSMIDLER		2 315,3	2 272,5
SUM EIENDELER		2 766,1	2 708,2

Tall i millioner kroner	Note	2009	2008
GJELD OG EGENKAPITAL			
Innskutt kapital			
Aksjekapital	17	0,1	0,1
Opptjent kapital			
Annen egenkapital	18	584,3	417,1
EGENKAPITAL		584,3	417,1
Pensjonsforpliktelser	19	651,7	757,5
LANGSIKTIG GJELD		651,7	757,5
Leverandørgjeld		1 093,8	1 097,0
Vinmonopolavgift	14	80,2	95,2
Skyldig offentlige avgifter		66,7	91,1
Overskuddsandel og utbytte	15	48,3	70,0
Annen kortsiktig gjeld	16	241,2	180,3
KORTSIKTIG GJELD		1 530,1	1 533,6
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		2 766,1	2 708,2

Kontantstrømoppstilling

Tall i millioner kroner	2009	2008
LIKVIDER TILFØRT FRA VIRKSOMHETEN		
Tilført fra årets virksomhet *)	110,8	179,7
Endring leverandører	-3,2	104,9
Endring i lager, debitorer	-146,4	-56,5
Endring andre kortsiktige poster	32,4	-4,6
NETTO LIKVIDITETSENDRING FRA VIRKSOMHETEN	-6,4	223,5
LIKVIDER BRUKT PÅ INVESTERINGER		
Investeringer i varige driftsmidler	-101,7	-60,7
Salg av varige driftsmidler	0,1	6,4
NETTO LIKVIDITETSENDRING FRA INVESTERINGER	-101,6	-54,4
LIKVIDER FRA FINANSIERING		
Endring andre langsiktige fordringer	-0,1	-
Netto likviditetsendring fra finansiering	-0,1	-
Netto endring i likvider gjennom året	-108,0	169,1
Likvider 1.1	1 761,1	1 592,0
LIKVIDER 31.12	1 653,1	1 761,1
Spesifikasjon likvider 31.12		
Kontanter	28,7	26,7
Bankinnskudd	1 274,7	1 407,1
Finansielle plasseringer	349,7	327,3
SUM LIKVIDER	1 653,1	1 761,1
Resultat før vinmonopolavgift	117,2	175,2
Gevinst ved salg av driftsmidler	-0,1	-5,9
Ordinære av- og nedskrivninger	54,6	57,1
Betalbar vinmonopolavgift	-50,9	-36,1
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger	60,4	41,5
Overskuddsandel	-70,4	-52,1
*) TILFØRT FRA ÅRETS VIRKSOMHET	110,8	179,7

Hill Marta Solberg
Styreleder

Margrethe Sunde
Nestleder

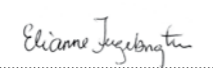

Frank Josef Jenssen

Ingvild Wold Strømsheim

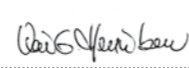

Odd Henry Holten

Ola Røtvei

Helge Storvik

Elianne Jugebrigten

Svend Bang Pedersen

Kai G. Henriksen
Adm. direktør

Noter til regnskapet (alle tall i tusen kroner der ikke annet fremgår)

1.0 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

AS Vinmonopolet er underlagt Lov om Aktieselskapet Vinmonopolet og avlegger årsregnskap i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk i Norge.

1.1 Driftsinntekter

Salgsinntektene er presentert inklusive alle avgifter med fradrag for merverdiavgift. Inntektsføring finner sted ved levering av varer til kundene.

1.2 Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående.

1.3 Varebeholdning

Varelager regnskapsføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris (inklusive alkoholavgift). Anskaffelseskost tilordnes ved at siste anskaffelsespris benyttes som en tilnærming til FIFO metoden.

1.4 Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

1.5 Kortsiktige investeringer

Finansielle investeringer klassifiseres som omløpsmidler. Kortsiktige investeringer (obligasjoner og sertifikater), som inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg, vurderes til markedsverdi. Obligasjoner og sertifikater som holdes til forfall vurderes til kostpris tillagt amortisert over- og underkurs.

1.6 Varige driftsmidler og immaterielle rettigheter

Balanseførte driftsmidler omfatter investeringer som gir kapasitetsøkning eller vesentlig kvalitetsbedring. Disse er oppført i balansen til kostpris redusert for ordinære avskrivninger og nedskrivninger. Programvare, enten den er kjøpt eller egenutviklet, er presentert på linjen for lisenser og programvare. Unntaket er operativsystemer ol. som leveres sammen med maskinvare. Behandlingen for øvrig er lik med varige driftsmidler. Investeringer i butikkløkalen vurderes samlet i en portefølje ved vurdering av hvorvidt virkelig verdi er lavere enn bokført verdi. Driftsmidler som ikke er i bruk nedskrives til gjenvinnbart beløp.

Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Tap ved salg av anleggsmidler er beregnet som differansen mellom salgssum og bokført verdi, og er presentert netto under øvrige driftskostnader. Gevinst ved salg av anleggsmidler, som er beregnet på tilsvarende måte, er presentert netto under andre inntekter.

1.7 Vinmonopolavgift

AS Vinmonopolet betaler ikke ordinære skatter, men vinmonopolavgift, som utgjør 28 prosent av resultatet. Beregningsgrunnlaget for vinmonopolavgift reduseres med fjorårets vinmonopolavgift.

Utsatt skatt er beregnet med 28 prosent på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer ved utgangen av regnskapsåret mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier. Negative midlertidige forskjeller og positive midlertidige forskjeller som reverseres eller kan reverseres i samme periode er utlignet.

1.8 Pensjonsforpliktelser

Vinmonopolets ansatte er tilknyttet Statens Pensjonskasse (SPK). Selskapet har dessuten pensjonsordninger vedrørende avtalefestet førtidspensjon (AFP) og lønnsytelser utover 12G. Pensjonsordningen for lønnsytelser utover 12G er finansiert over drift.

Pensjonsordningen i SPK er forsikrings-teknisk oppbygd. Ordningen er imidlertid ikke fondsbasert. Utbetalingen av pensjonene er garantert av staten (pensjonsloven §1). Premiefastsettelse og beregning av pensjonsforpliktelsene skjer etter aktuarielle prinsipper. Det blir simulert en avkastning av fondsmidler tilsvarende langsiktige statsobligasjoner. Avvik i den faktiske utviklingen fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningen. Ved overgangen til forsikringsteknisk oppbygging i 1995 var pensjonsordningen i balanse, idet fondsmidler ble satt til beregnet pensjonsforpliktelse på dette tidspunktet.

Vinmonopolet følger Norsk Regnskapsstandard 6A som gir regnskapspliktige mulighet til å anvende rammeverket i International Accounting Standard 19 (IFRS). Årets beregnede kostnad føres over resultatregnskapet som lønn og andre personalkostnader. Nåverdien av pensjonsforpliktelsen er etter fradrag for beregnede pensjonsmidler klassifisert som langsiktig gjeld i balansen. Estimaterdringer føres løpende direkte mot egenkapitalen.

I 1997 ble det forhandlet frem avtalefestet førtidspensjon (AFP). Ordningen innebærer at ansatte kan gå av med pensjon ved fylte 62 år eller senere. Ved fylte 67 år går arbeidstaker over på normal pensjon. Det betales ordinær premie til AFP i perioden. Den ordinære pensjonsforpliktelsen fra fylte 67 år kostnadsføres i perioden fram til antatt tidspunkt for førtidspensjonering (AFP). Ved beregning av AFP-forpliktelsen er det benyttet samme forutsetninger som for de ordinære pensjonsforpliktelsene, samt estimat for uttakstilbøyeligheter.

1.9 Leieavtaler

Leieavtaler hvor det vesentligste av risiko og avkastning er forbundet med eierskapet, og ikke med leieavtalen, behandles som en operasjonell leieavtale og leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad i regnskapet.

1.10 Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bank og finansielle plasseringer.

2 Salgsinntekter (tall i mill. kr.)

Fordeling hovedvaregrupper	2009	2008
Svakvin	6 418,3	5 920,8
Sterkvin	135,8	138,8
Brennevin	4 306,0	4 156,5
Øvrige produkter	70,1	61,7
Andre salgsvarer	26,3	20,0
SUM	10 956,5	10 297,8

Alkoholavgifter utgjør 6 013,4 mill. kroner av salgsinntekter og varekostnader (5 694,6 mill. kroner i 2008).

3 Vareforbruk

Vareforbruket i resultatregnskapet er fastsatt til verdien av varekjøp justert for beholdningsendringer i henhold til vareopptellinger. Alkoholavgifter inngår i vareforbruket.

4 Lønnskostnader, antall ansatte og godtgjørelser

1 000 kroner	2009	2008
Lønn	597 651	555 735
Arbeidsgiveravgift	77 031	76 640
Pensjonskostnader inkl. arb.giv.avg.	130 088	97 677
Innleid arbeidskraft	25 549	22 118
Andre godtgjørelser	12 504	11 616
SUM	842 824	763 786

Antall årsverk for 2009 er 1168 (1215 for 2008).

Lønn og andre ytelser adm.dirrektør

1 000 kroner eksklusiv mva	2009	2008
Lønn	1 780	1 632
Pensjonskostnad	772	663
Andre godtgjørelser	158	138
SUM	2 710	2 433

Samlet utbetalt styrehonorar i 2009 er kroner 1 236 851 herav kroner 100 000 til tidligere styrets leder og kroner 50 000 til nåværende styrets leder. For 2008 var det utbetalt styrehonorar på kroner 1 059 000, herav kroner 200 000 til styrets leder. Samlet honorar til bedriftsforsamlingen var kroner 56 351 (i 2008 kroner 57 920).

Revisjonshonorarer (eks. mva)

1 000 kroner	2009	2008
Lovpålagte revisjonstjenester	875	485
Andre ikke-revisjonstjenester	322	475
SUM	1 197	960

5 Andre driftskostnader

Andre driftskostnader inkluderer følgende kostnader:

1 000 kroner	2009	2008
Andre personalkostnader	29 569	28 018
Frakt og transport	10 654	9 294
Energi	10 931	12 437
Kostnader lokaler	126 979	118 244
Inventar og driftsmaterialer	13 531	16 066
Vedlikehold- og servicekostnader	25 238	26 201
Eksterne tjenester	26 184	20 331
Kontorrekvisita, trykksaker mv.	4 848	4 708
IT, telefon, porto mv.	16 957	14 022
Reisekostnader	12 667	12 774
Informasjons- og emballasjemateriell	27 130	30 623
Forsikringer og bankomkostninger	14 270	9 657
Andre kostnader	9 368	10 557
SUM	328 324	312 932

6 Finansposter

Finansposter inneholder følgende inntekter og kostnader:

1 000 kroner	2009	2008
FINANSINNTEKTER		
Renteinntekter bank	21 219	51 941
Avkastning obligasjoner og fastrenteavtaler	3 289	3 335
Avkastning eksterne plasseringer	17 168	15 984
Andre finansinntekter	174	9
SUM	41 851	71 269
FINANSKOSTNADER		
Rentekostnader bank	3 077	3 517
Andre finanskostnader	47	40
SUM	3 125	3 558

7 Kontanter og bankinnskudd

Per 31.12.2009 var 24,6 mill. kroner av selskapets bankinnskudd avsatt til betaling av skattetrekk for ansatte (37,0 mill. kroner i 2008). Bankbeholdningen er plassert på konsernkontosystem i Sparebanken Midt-Norge.

8 Finansielle plasseringer

Vinmonopolets finansielle plasseringer består av følgende:

1 000 kroner	Kostpris	Markedsverdi	Bokført
Fastrenteinnskudd	31 000	31 000	31 000
Obligasjoner	35 763	36 618	35 763
Eksterne plasseringer	271 559	282 958	282 958
SUM	338 321	350 576	349 721

Fastrenteinnskudd og obligasjoner er bokført til laveste av kostpris og markedsverdi.

Eksterne plasseringer består av et samlet innskudd til forvalter som har investert midlene på vegne av AS Vinmonopolet i særinnskudd, obligasjoner og sertifikat med fast rente innenfor stats-, industri- og finanssektoren. Plasseringen hadde ved utgangen av 2009 en gjennomsnittlig durasjon på 2,2 år, og dersom investeringene ikke realiseres før ved forfall vil dette gi en gjennomsnittlig årlig avkastning på 4,3 prosent. Porteføljens gjennomsnittlige løpetid skal være fra 1 – 5 år. Investeringen har for 2009 gitt en gjennomsnittlig faktisk avkastning på 6,3 prosent p.a.

Investeringene gjennom forvalter (eksterne plassering) inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg og er vurdert til markedsverdi. Det er inntektsført en urealisert gevinst på Tkr 6 365,2 og påløpte renter med Tkr 5 034,3 per 31.12. 2009.

9 Varebeholdning

Vinmonopolets varebeholdning fordeles på 248 butikker, samt et eget lager som håndterer utsendelser for fjernhandelskanalen. Verdien av varebeholdningen vises i tabellen under:

1 000 kroner	2009	2008
Varelager i butikk	615 256	477 600
Varelager i nettbutikk	3 725	3 400
Total varelagerbeholdning	618 981	481 000
Ukurans	300	300
SUM	618 681	480 700

10 Kundefordringer

Kundefordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap på krav med kroner 628 220 (i 2008 kroner 585 000).

I kundefordringer inngår krav mot kredittkortselskap med MNOK 7,3.

11 Andre kortsiktige fordringer

Andre kortsiktige fordringer er oppført til pålydende og består av:

1 000 kroner	2009	2008
Påløpne renteinntekter	1 818	2 196
Forskuddsbetalte kostnader	19 396	14 699
Andre kortsiktige fordringer	1 331	1 259
SUM	22 545	18 154

Mindre endringer i klassifiseringen av andre kortsiktige fordringer er gjort i 2009. Tallene for 2008 er justert tilsvarende.

12 Langsiktige fordringer og aksjer

Langsiktige fordringer og aksjer er oppført til pålydende og består av:

1 000 kroner	2009	2008
Obligasjons- og pantelån	4 110	4 163
Aksjer	327	327
SUM	4 437	4 490

Obligasjons- og pantelån er ytet i forbindelse med selskapets leieavtaler. Lånene er rentefrie og bundet inntil kontraktsutløp. Posten aksjer består av Norsk GlassGjenvinning AS med kroner 227 020, (stemme- og eierandel er 22,7 prosent) og aksjer i det heleide datterselskapet Nordpolet AS kroner 100 000, se note 21 for ytterligere informasjon.

Fortsettelse note 13

1 000 kroner	Forretningsbygg	Leide lokaler	Transportmidler	Inventar
Anskaffelseskost 01.01.	75 553	132 091	2 236	321 178
Tilgang	21	20 852	-	27 138
Nedskrivning	-	-	-	-
Avgang	-	-	-450	-
Anskaffelseskost 31.12.	75 574	152 943	1 786	348 316
Akkumulert avskrivning 01.01.	31 926	80 516	2 040	236 953
Årets avskrivning	1 331	11 992	70	28 165
Nedskrivning	-	-	-	-
Avgang	-	-	-450	-
Akkumulert avskrivning 31.12.	33 257	92 508	1 660	265 118
Bokført verdi 01.01.2009	43 627	51 575	196	84 225
Bokført verdi 31.12.2009	42 317	60 435	126	83 198

1 000 kroner	EDB-utstyr/kontormaskiner	Tomter	Kunst	TOTALT
Anskaffelseskost 01.01.	34 386	5 812	1 108	572 363
Tilgang	14 532	-	-	62 543
Nedskrivning	-	-	-	-
Avgang	-	-	-	-450
Anskaffelseskost 31.12.	48 918	5 812	1 108	634 456
Akkumulert avskrivning 01.01.	15 011	-	-	366 445
Årets avskrivning	8 606	-	-	50 164
Nedskrivning	-	-	-	-
Avgang	-	-	-	-450
Akkumulert avskrivning 31.12.	23 617	-	-	416 159
Bokført verdi 01.01.2009	19 375	5 812	1 108	205 918
Bokført verdi 31.12.2009	25 301	5 812	1 108	218 297

Ordinære avskrivninger beregnes på bakgrunn av økonomisk levetid for driftsmidlene og fordeles lineært etter følgende satser:

Forretningsbygg	1,5 - 5 %
Leide lokaler	10 %
Transportmidler	20 %
Inventar	15 - 20 %
EDB-utstyr/kontormaskiner	20 - 33,3 %
Tomter	0 %
Kunst	0 %

13 Lisenser, programvare og varige driftsmidler

1 000 kroner	Programvare
Anskaffelseskost 01.01.	43 922
Tilgang	38 127
Nedskrivning	-
Avgang	-
Anskaffelseskost 31.12.	82 049
Akkumulert avskrivning 01.01.	33 408
Årets avskrivning	3 562
Nedskrivning	945
Avgang	-
Akkumulert avskrivning 31.12.	37 915
Bokført verdi 01.01.2009	10 514
Bokført verdi 31.12.2009	44 134

Ordinære avskrivninger beregnes på bakgrunn av økonomisk levetid for driftsmidlene og fordeles lineært etter en sats fra 10 til 33,3 %.

Av årets tilgang utgjør 32 742 investeringer i et prosjekt som ferdigstilles og driftsettes i 2010. Det er dermed ikke kostnadsført avskrivninger på denne tilgangen i 2009.

14 Vinmonopolavgift

Årets skatteøkende og skattereduserende forskjeller er knyttet til:

1 000 kroner	2009	2008
Varige driftsmidler	-10 185	-11 371
Omløpsmidler	-1 228	-885
Pensjonsforpliktelser	-651 661	-757 509
Andre avsetninger	6 365	2 870
Sum grunnlag	-656 709	-766 895
Skattesats	28 %	28 %
Utsatt skattefordel	-183 879	-214 731

Årets skattekostnad beregnes som følger:

1 000 kroner	2009	2008
Årets betalbare vinmonopolavgift	36 100	44 084
Endring utsatt skattefordel *)	-15 406	-8 906
Sum skattekostnad/vinmonopolavgift	20 694	35 178

*) Av endring utsatt skattefordel er en reduksjon på 46,3 mill. kroner knyttet til estimatavik på pensjon korrigert direkte mot egenkapitalen.

Avstemming av skattekostnaden (årets vinmonopolavgift):

1 000 kroner	2009	2008
28 % av resultat før skattekostnad	32 827	49 288
28 % av permanente forskjeller	373	197
28 % av vinmonopolavgift foregående år	-12 280	-14 308
Tilbakeføring av for mye avsatt forrige år	-227	-
Vinmonopolavgift	20 693	35 178

Vinmonopolavgift i balansen utgjør skyldig betalbar avgift fra 2008 og 2009 til sammen 80,2 mill. kroner.

15 Overskuddsandel

Det er beregnet 50 % overskuddsandel av resultat etter vinmonopolavgift for 2009.

16 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld inkluderer følgende:

1 000 kroner	2009	2008
Lån fra ansatte gjennom eget interessekontor	73 486	61 071
Gavekort	30 626	27 493
Andre påløpte kostnader	42 200	1 031
Skyldig lønn og feriepenger	94 838	90 682
SUM	241 151	180 277

17 Aksjekapital

Selskapets aksjekapital består av 100 aksjer à kroner 500,-. Samtlige aksjer eies av Staten.

18 Egenkapital

1 000 kroner	Aksjekapital	Annen egenkapital	SUM
Egenkapital 01.01.	50	417 058	417 108
Årsresultat	-	96 547	96 547
Estimatavik pensjon	-	118 950	118 950
Overskuddsandel	-	-48 273	-48 273
Egenkapital 31.12.	50	584 281	584 331

19 Pensjonsforpliktelser

Vinmonopolet har pensjonsordninger som omfatter i alt 2 273 personer (1 847 i 2008). Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Vinmonopolets pensjonsordninger er organisert gjennom Statens Pensjonskasse. I tillegg til den kollektive pensjonsordningen har ledende ansatte en tilleggspensjon som finansieres over selskapets drift. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i Lov om obligatorisk tjenestepensjon. Ved beregning av årets netto pensjonskostnad legges foregående års forutsetninger til grunn. Under vises forutsetningene som er lagt til grunn for å beregne netto pensjonsforpliktelser. De aktuarmessige forutsetninger er basert på vanlige forutsetninger innen forsikring når det gjelder demografiske forhold.

Forutsetninger	2009	2008
Diskonteringsrate	4,5 %	3,8 %
Lønnsregulering	4,5 %	4,0 %
Pensjonsregulering	4,3 %	3,8 %
Avkastning på pensjonsmidler	4,8 %	4,4 %
G-regulering	4,3 %	3,8 %
Frivillig avgang	3,0 %	3,0 %
Årlig uttakstilbøvelighet - AFP (62-67 år)	13,0 %	13,0 %

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Periodens netto pensjonskostnad i 1 000 kroner	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	97 819	69 363
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	68 266	57 486
Risikopremie/administrasjon	1 607	1 559
Avkastning av pensjonsmidlene	-42 681	-32 524
Resultatført estimatendring (inntekt)	-	-68
Netto pensjonskostnad	125 011	95 816
Arbeidsgiveravgift	17 627	12 070
Netto pensjonskostnad før ansatt trekk	142 638	107 887
Medlemsandel trukket	12 550	10 210
Total netto pensjonskostnad	130 087	97 677

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler fremkommer slik:

Per 31.12. i 1 000 kroner	2009	2008
Pensjonsforpliktelser brutto - PBO	-1 545 080	-1 537 961
Verdi av pensjonsmidler	973 948	874 061
Beregnet netto pensjonsforpliktelse	-571 132	-663 899
Arbeidsgiveravgift	-80 530	-93 610
Balanseført netto pensjonsforpliktelse	-651 662	-757 509

20 Leieforpliktelser

Selskapet har kontraktsfestede leieforpliktelser som medfører følgende utbetalinger de nærmeste årene:

1 000 kroner	2010	2011	2012	2013
Butikker og kontorer	117 503	113 418	112 544	111 267

Antallet leieavtaler er 246 i 2009 hvorav 239 er leie av butikklokaler. Ved leie av butikklokaler er det vanlig å inngå avtaler med en varighet på minst 10 år.

21 Nordpolet

AS Vinmonopolet overtok 01.01.1999 driften av Nordpolet AS på Svalbard. Innskutt aksjekapital er kroner 100 000. Nordpolets overskudd skal tilbakeføres lokalsamfunnet på Svalbard gjennom Longyearbyen lokalstyre, og konsolideres derfor ikke.

Datterselskapet er vurdert til bokført verdi i regnskapet til AS Vinmonopolet, se note.

Resultat 1 000 kroner	2009	2008
Salgsinntekter	20 438	21 316
Vareforbruk	12 095	11 931
Ordinære avskrivninger	19	19
Andre driftskostnader	3 434	3 465
Driftsresultat	4 890	5 902
Finansposter	137	144
Årets resultat	5 026	6 045
Disponering av resultat:		
Til Longyearbyen lokalstyre	5 026	6 045

Balanse per 31.12. i 1 000 kroner	2009	2008
Anleggsmidler	16	34
Omløpsmidler	9 642	10 770
Elendeler	9 658	10 804
Egenkapital	4 380	4 380
Kortsiktig gjeld	5 278	6 424
Gjeld og egenkapital	9 658	10 804

Kontrollkomité:

KONTROLLKOMITEENS INNSTILLING

Kontrollkomiteen har gjennomgått det avsluttede og reviderte årsoppgjør samt revisjonsberetningen. Styrets forslag til disposisjon av overskuddet kroner 96 546 748, har kontrollkomiteen ingen merknader til. Kontrollkomiteen anbefaler at bedriftsforsamlingen gir sin tilslutning til det fremlagte årsoppgjør for 2009.

Oslo, 22. april 2010

Ole John Østenstad (leder)
Margaret Eide Hillestad

Bedriftsforsamling:

BEDRIFTSFORSAMLINGENS UTTALELSE

I samsvar med revisjonsberetningen for 2009 og kontrollkomiteens innstilling anbefaler bedriftsforsamlingen at regnskapet for 2009, slik det fremtrer etter styrets vedtak av 24. mars 2010, blir fastsatt som selskapets regnskap for 2009. Likeledes anbefaler bedriftsforsamlingen at årsberetningen godkjennes.

Gunn Inger Løvseth (leder)

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers AS
Postboks 748 Sentrum
NO-0106 Oslo
Telefon 02316

Til Det Kongelige Helse- og omsorgsdepartement

Revisjonsberetning for 2009

Vi har revidert årsregnskapet for AS Vinmonopolet for regnskapsåret 2009, som viser et overskudd på kr 96 546 748. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og norsk god regnskapsskikk er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

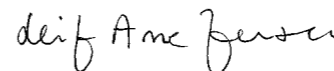
Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og internkontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med norsk god regnskapsskikk
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med norsk lov og god bokføringsskikk
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 24. mars 2010

PricewaterhouseCoopers AS

Leif Arne Jensen
Statsautorisert revisor

Merete Stigen
Statsautorisert revisor

Alta Arendal Bergen Bodø Drammen Egersund Florø Fredrikstad Førde Gardemoen Gol Hamar Hardanger Harstad Haugesund Kongsberg Kongsvinger Kristiansand Kristiansund Lyngseidet Mandal Mo i Rana Molde Mosjøen Maløy Namsos Oslo Sandefjord Sogndal Stavanger Stryn Tromsø Trondheim Tønsberg Ulsteinvik Ålesund
PricewaterhouseCoopers navnet refererer til individuelle medlemsfirmaer tilknyttet den verdensomspennende PricewaterhouseCoopers organisasjonen
Medlemmer av Den norske Revisorforening • Foretaksregisteret: NO 987 009 713 • www.pwc.no

Tabell 1. Solgte varemengder 2000 – 2009, hovedvaretype, 1000 liter

År	Totalt	Brennevin ¹	Sterkvin ²	Svakvin ³	Øl ⁴	Alkoholritt ⁵
2000	53 099	9 119	1 308	41 939	647	86
2001	54 167	9 028	1 224	43 183	655	78
2002	58 871	11 188	1 220	45 694	708	81
2003	60 985	11 538	1 141	47 529	697	80
2004	63 338	11 389	1 098	50 064	705	83
2005	66 410	11 678	1 047	52 893	708	85
2006	68 749	12 080	1 001	54 878	698	92
2007	71 079	12 657	958	56 651	715	98
2008	73 828	12 797	895	59 278	755	102
2009	76 746	12 873	840	62 108	820	104

Tabell 2. Solgte varemengder 2005 – 2009, hovedvaretype og alkoholinnhold, 1000 liter

Varegruppe	2005	2006	2007	2008	2009
Brennevin¹	11 678	12 080	12 657	12 797	12 873
Over 22 volumprosent	10 668	11 001	11 508	11 606	11 617
15 – 22 volumprosent	962	1 045	1 138	1 180	1 195
7 – 15 volumprosent	26	21	9	8	59
Under 7 volumprosent	23	13	2	3	3
Sterkvin²	1 047	1 001	958	895	840
15 – 22 volumprosent	918	881	863	806	396
Under 15 volumprosent	129	119	95	89	444
Svakvin³	52 893	54 878	56 651	59 278	62 108
Øl⁴	708	698	715	755	820
Alkoholritt/lettvin⁵	85	92	98	102	104
I ALT	66 410	68 749	71 079	73 828	76 746

Tabell 3. Solgte mengder brennevin¹ 2005 – 2009, ulike varetper, 1000 liter

Varetypenavn	2005	2006	2007	2008	2009
Vodka⁶	3 691	3 785	3 949	4 007	3 901
Druebrennevin	2 945	2 917	2 934	2 811	2 750
Cognac	2 090	2 118	2 168	2 048	1 997
Annet druebrennevin	855	799	766	763	753
Whisky	1 252	1 278	1 342	1 362	1 383
Skottland	945	948	982	978	984
Maltwhisky	73	79	88	91	97
Øvrig skotsk whisky	871	869	894	887	886
Irland	131	138	156	165	177
Canada	113	119	124	132	133
USA	63	72	79	86	88
Likør	1 160	1 215	1 282	1 298	1 322
Likør under 22 %	769	814	870	887	916
Likør over 22 %	391	401	412	411	406
Urtelikør	137	137	143	136	129
Sitruslikør	79	79	81	83	85
Annen likør	176	184	188	193	192
Akevitt	1 064	1 130	1 171	1 184	1 237
Bitter	469	515	568	598	617
Bitter over 22 %	414	462	524	552	610
Bitter under 22 %	55	53	44	46	7
Gin	520	533	532	534	536
Rom	132	138	154	163	165
Hvit rom	92	94	101	104	107
Brun rom	40	45	53	59	58
Fruktbrennevin	59	62	61	66	67
Tequila	42	43	42	42	45
Calvados	15	18	18	21	21
Genever	34	32	30	28	26
Øvrig brennevin	352	473	634	747	869
Øvrig brennevin over 22 %	166	261	399	488	535
Øvrig brennevin under 22 %	187	213	235	258	334
TOTALT	11 678	12 080	12 657	12 797	12 873

Tabell 4. Solgte mengder sterkvin² 2005 – 2009, 1000 liter

Sterkvin	2005	2006	2007	2008	2009
Vermut	614	574	534	501	465
Sherry	204	185	179	161	144
Portvin	140	140	136	134	140
Madeira	13	14	14	13	16
Annen sterkvin	75	88	95	86	74
STERKVIN, TOTALT	1 047	1 001	958	895	840

Tabell 5. Solgte mengder svakvin³ etter varetype, land og distrikt, 2005 – 2009, 1000 liter

Land	2005	2006	2007	2008	2009
RØDVIN	38 724	39 119	40 269	41 398	43 006
Italia	7 906	8 351	9 478	11 098	12 890
Puglia	2 942	3 145	3 364	3 738	4 306
Veneto	1 459	1 517	1 682	1 806	2 077
Abruzzo	1 059	1 080	1 409	1 857	2 022
Toscana	544	671	966	1 475	1 776
Piemonte	420	583	734	1 054	1 555
Sicilia	780	681	573	346	270
Andre italienske	702	673	750	822	885
Frankrike	8 149	8 068	7 912	7 727	7 187
Languedoc-Roussillon	4 924	4 825	4 928	4 804	4 527
Rhône	1 215	1 221	1 230	1 180	1 087
Bordeaux	363	436	463	436	367
Burgund	192	203	238	230	237
Andre franske	1 455	1 382	1 053	1 074	970
Spania	6 353	6 461	6 375	6 295	5 298
Rioja	1 451	1 398	1 329	1 313	1 329
Catalonia	1 126	1 141	1 073	850	761
Navarra	628	506	486	373	337
Andre spanske	3 147	3 416	3 487	3 759	3 500
Australia	3 938	4 037	5 128	4 734	5 178
Chile	4 044	3 425	3 323	3 739	3 802
Argentina	2 391	2 863	2 728	2 525	2 415
Portugal	2 347	2 789	2 648	2 522	2 224
Sør-Afrika	2 021	1 599	1 293	1 148	1 587
USA	913	882	913	938	1 464
Ungarn	218	210	187	155	140
Bulgaria	190	206	71	52	39
Andre land	254	229	211	163	151
HVITVIN	12 216	13 310	13 627	14 644	15 331
Tyskland	3 851	4 265	4 343	4 571	4 852
Mosel	1 885	2 050	1 989	2 118	2 183
Rheinhessen	1 353	1 306	1 335	1 318	1 359
Rheingau	200	414	518	726	857
Pfalz	288	370	388	276	247
Nahe	92	92	85	113	117
Andre tyske	33	33	28	20	89
Frankrike	3 832	4 191	4 146	4 338	4 327
Burgund	719	858	999	1 067	1 140
Loire	294	423	441	385	368
Alsace	215	259	252	243	243
Bordeaux	240	269	172	158	123
Andre	2 364	2 383	2 282	2 486	2 453
Italia	1 086	1 015	1 134	1 212	1 398
Australia	604	632	787	1 008	1 132
Ungarn	925	1 077	1 036	979	914
Argentina	394	562	602	710	613
Chile	218	188	214	337	508
Spania	487	527	478	488	484
Østerrike	78	115	256	357	370
Sør-Afrika	302	241	184	189	256
USA	165	159	180	205	235
Portugal	112	174	124	137	145
Andre land	162	164	143	114	96
MUSSERENDE VIN	1 354	1 587	1 811	1 995	2 280
Spania	464	588	690	757	847
Frankrike	342	423	494	526	582
Champagne	164	207	267	289	284
Andre franske	178	216	227	237	293
Italia	374	393	435	479	573
Andre land	174	184	192	233	278
ROSÉVIN	378	617	683	944	1 165
Italia	89	118	147	217	301
Spania	47	164	185	240	251
Frankrike	146	185	191	242	242
USA	7	9	9	19	107
Portugal	69	83	84	100	105
Andre rosévin	21	57	67	126	159
AROMATISERT SVAKVIN	106	115	125	154	169
FRUKTVIN	92	109	114	122	132
MUSSERENDE FRUKTVIN	17	15	16	16	22
ØVRIG SVAKVIN	6	7	6	5	4
TOTALT	52 893	54 878	56 651	59 278	62 108

Tabell 6. Butikkenes omsetning 2009

Butikknavn	Brutto omsetning (1000 kr)	Vareliter					
		Totalt	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl	Alkoholfritt
Alta	61 536 950	312 937	74 472	1 888	232 278	3 955	344
Andenes	14 574 407	74 596	19 048	707	53 625	1 005	213
Arendal	113 029 110	675 092	100 615	7 263	559 552	6 740	921
Asker	195 506 655	1 216 096	109 660	12 194	1 082 524	10 505	1 213
Holmen Senter	102 497 723	639 719	53 663	6 347	573 916	5 244	549
Asker Sentrum	93 008 932	576 377	55 997	5 847	508 608	5 261	664
Askim	52 713 286	278 028	65 276	3 829	205 195	3 275	453
Askøy	42 866 635	245 636	42 430	1 850	198 385	2 483	487
Bardufoss	25 453 850	133 530	30 299	1 073	100 737	1 233	188
Bergen	867 019 110	5 101 010	705 754	41 946	4 285 273	60 940	7 098
Arna	45 907 491	260 228	47 099	2 033	207 089	3 601	405
Bergen Storsenter	111 369 326	652 252	93 763	6 055	538 417	13 144	873
Fyllingsdalen	78 918 012	473 084	65 848	3 542	397 916	5 214	564
Lagunen	124 347 462	757 242	88 004	5 606	654 904	7 676	1 052
Laksevåg (åpnet 2. april)	27 189 530	157 581	25 143	1 316	128 959	1 925	239
Nesttun	61 824 471	369 617	44 238	3 696	317 766	3 368	549
Sletten	73 542 992	450 590	54 895	4 270	386 680	4 222	523
Valkendorfgate	119 595 370	651 294	90 035	5 709	545 745	9 006	799
Vestkanten	82 781 133	481 022	78 058	3 710	392 807	5 719	729
Åsane	141 543 324	848 101	118 671	6 009	714 988	7 066	1 366
Bjørkelangen	25 525 950	121 587	36 660	1 734	81 539	1 487	167
Bodø	188 669 886	1 062 446	183 815	9 203	858 357	9 643	1 428
Bodø Sentrum	70 159 923	375 362	74 252	3 307	293 797	3 612	395
City Nord	118 509 963	687 084	109 564	5 896	564 560	6 032	1 033
Brattvåg	10 648 460	58 047	12 960	585	43 966	440	97
Brekstad	32 896 946	160 707	44 846	2 260	111 511	1 908	182
Bryne	70 249 078	382 975	78 742	2 981	296 386	4 314	552
Brønnøysund	33 230 185	166 022	42 280	1 928	119 723	1 779	312
Buskerud Storsenter	80 809 323	448 452	86 404	6 135	349 386	5 775	751
Bærum	356 817 106	2 192 909	215 655	26 989	1 929 457	19 113	1 695
Bekkestua	104 607 378	639 436	51 998	7 544	574 155	5 208	531
Kolsås	107 676 056	667 299	73 977	7 549	578 694	6 602	477
Sandvika	80 161 289	484 859	52 523	5 870	422 053	4 007	405
Østerås	64 372 382	401 316	37 157	6 027	354 555	3 295	281
Bø i Telemark	32 161 300	171 720	38 367	2 027	129 470	1 644	212
Bømlo	16 896 460	98 006	17 913	982	77 964	1 005	142
Båtsfjord	8 164 701	38 452	12 158	382	25 472	404	35
Dokka	29 844 165	145 418	41 633	2 622	98 989	1 993	182
Dombås	16 519 275	84 601	20 849	894	61 529	1 207	122
Drammen	192 967 025	1 099 962	177 336	16 876	890 998	13 642	1 109
Bragernes	101 125 263	581 001	87 552	9 568	475 913	7 332	637
Strømsø	91 841 762	518 960	89 785	7 308	415 085	6 310	472
Drangedal	6 386 421	34 606	7 858	673	25 576	428	72
Drøbak	50 540 110	304 933	35 499	3 140	263 800	2 198	294
Egersund	39 707 299	212 867	46 619	2 215	161 250	2 472	312
Eidsvoll	37 311 960	193 302	48 073	3 097	139 986	1 897	249
Elnevågen	23 309 700	118 500	31 917	1 149	83 698	1 536	199
Elverum	65 878 187	349 689	77 081	4 573	264 844	2 658	532
Evje	21 597 272	114 362	28 354	1 117	83 254	1 494	142
Fagernes	61 058 870	321 334	71 262	4 471	242 403	2 810	389
Farsund	22 192 692	126 918	23 139	1 031	101 170	1 400	179
Fauske	50 132 953	261 784	61 899	2 217	195 248	2 114	307
Finnsnes	47 169 484	243 744	59 183	1 865	179 071	3 142	483
Flekkefjord	28 807 762	156 969	35 612	1 498	117 634	1 949	276
Filsa	27 585 168	128 975	41 584	3 096	82 988	1 087	220
Florø	33 158 535	170 766	40 580	1 242	126 937	1 808	199
Fosnavåg	14 104 573	73 896	16 934	724	55 333	799	106
Fredrikstad	146 353 203	796 885	153 868	13 218	620 008	8 596	1 196
Gamlebyen	25 202 612	134 013	27 813	2 145	102 027	1 926	101
Torvbyen	121 150 592	662 872	126 055	11 073	517 981	6 670	1 094
Frøya	11 641 883	53 200	17 929	828	33 871	489	83
Førde	69 824 231	376 322	81 514	3 341	285 129	5 796	542
Geilo	34 126 196	192 367	24 172	1 499	165 693	870	134
Gjøvik	103 920 751	568 436	112 230	9 060	441 891	4 488	765
Gol	47 565 572	255 456	51 778	2 637	197 615	2 960	467
Gran	59 947 098	312 430	72 460	5 600	231 101	2 870	398
Grimstad	45 454 526	272 962	38 893	3 057	228 583	1 965	464

Butikknavn	Brutto omsetning (1000 kr)	Vareliter					
		Totalt	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl	Alkoholfritt
Grong	12 010 098	58 933	16 444	702	41 153	559	76
Halden	45 482 317	235 246	57 315	3 815	169 242	4 500	374
Hamar	142 202 545	799 939	138 447	10 020	641 721	8 693	1 059
Hammerfest	40 845 275	204 359	51 204	1 635	148 868	2 398	253
Harstad	97 220 096	534 962	102 435	4 297	421 599	5 869	762
Haugesund	169 023 825	949 521	174 891	8 644	757 247	7 266	1 473
Hitra	16 664 481	80 997	23 228	1 408	55 585	637	138
Hokksund	32 125 378	170 284	38 749	2 875	126 769	1 680	211
Holmestrand	39 039 250	220 648	41 127	2 671	174 741	1 809	300
Honningsvåg	14 579 398	72 474	20 190	563	50 981	643	98
Horten	72 015 057	409 599	73 490	5 029	327 887	2 732	461
Husnes	25 857 953	144 146	28 970	1 293	112 498	1 194	191
Hvaler	12 835 259	74 067	12 222	773	60 535	472	65
Hønefoss	93 440 098	522 631	98 681	8 764	409 857	4 855	474
Høyanger	9 284 737	49 179	12 168	449	35 572	921	69
Jessheim	95 699 456	519 402	104 383	6 271	402 837	5 023	888
Jevnaker (åpnet 19. november)	2 686 033	13 216	3 383	222	9 337	247	27
Jørpeland	29 463 727	161 212	33 733	1 883	123 986	1 391	220
Karmøy	52 359 593	285 441	61 581	2 397	218 103	2 844	516
Kautokeino	3 787 852	16 867	6 253	176	10 094	307	38
Kirkenes	32 931 294	171 163	39 168	1 759	128 016	1 873	348
Klepp (åpnet 12. november)	6 402 345	34 651	6 804	321	26 614	850	62
Knarvik	59 667 808	330 073	67 268	2 579	255 608	4 120	497
Kolbotn	59 986 814	369 528	38 017	3 452	324 087	3 527	445
Kolvereid	24 866 410	117 394	36 838	1 557	77 604	1 226	169
Kongsberg	77 688 441	430 657	75 960	4 949	344 636	4 482	631
Kongsvinger	38 209 062	178 941	56 336	4 180	116 425	1 860	140
Kragerø	46 512 166	274 981	40 047	2 287	231 309	1 045	293
Kristiansand	201 923 557	1 223 341	157 352	11 631	1 038 101	14 408	1 850
Lillemarkens (ombygget 5. juni)	98 741 211	591 803	79 698	5 590	499 002	6 737	775
Sørlandssenteret (flyttet 29. oktober)	95 519 368	586 290	71 447	5 492	502 362	5 987	1 002
Vågsbygd (åpnet 12. november)	7 662 978	45 248	6 207	549	36 737	1 684	72
Kristiansund N.	95 898 764	508 484	111 444	5 859	386 758	3 762	661
Kyrksæterøra	14 975 934	75 518	19 698	1 096	53 597	1 030	97
Lakselv	19 421 906	95 423	27 092	597	66 250	1 274	210
Larvik	105 948 130	616 757	96 148	8 262	507 322	4 333	692
Leknes	38 696 362	194 608	48 985	1 847	141 685	1 731	360
Lena	30 469 009	149 183	42 286	2 118	103 564	1 038	177
Levanger	44 915 534	239 095	52 193	2 892	181 520	2 180	310
Liertoppen	60 900 693	359 560	53 308	3 930	297 315	4 582	425
Lillehammer	109 929 690	618 797	108 130	7 529	497 039	5 391	708
Lillesand	38 864 892	236 252	31 382	2 234	200 501	1 796	339
Lom	9 153 881	45 824	11 875	721	32 685	442	101
Luster	4 611 515	24 701	5 605	190	18 526	336	44
Lyndal	18 292 381	99 510	23 089	1 041	74 018	1 184	177
Lødingen	6 933 193	36 121	8 674	345	26 777	265	60
Lørenskog	102 101 701	580 099	92 111	6 241	473 884	7 035	828
Løten	10 926 162	54 926	15 012	1 080	38 275	504	56
Mandal	45 775 191	264 397	45 792	2 995	212 987	2 193	431
Melhus	35 787 801	179 062	45 235	2 043	129 897	1 655	233
Mo i Rana	110 667 092	578 937	129 506	6 787	435 782	6 308	554
Molde	106 825 209	603 616	106 855	6 198	483 025	6 530	1 008
Mosjøen	50 785 279	264 890	59 437	2 691	199 188	3 332	242
Moss	63 358 643	356 752	59 884	5 670	287 465	3 239	493
Myre	11 739 218	58 749	16 083	405	41 472	647	142
Mysen	27 076 723	136 923	36 368	1 944	97 214	1 135	263
Måløy	22 266 697	111 711	29 084	763	80 669	1 017	178
Namsos	60 991 847	310 183	78 002	4 536	224 284	3 106	255
Namsskogan	2 010 167	9 676	2 857	125	6 525	164	5
Narvik	77 613 768	413 920	87 590	3 242	318 764	3 676	649
Nesbyen (åpnet 2. april)	10 952 619	59 256	12 138	834	45 833	393	58
Nesodden	43 548 805	275 876	25 704	2 734	243 532	3 635	271
Nittedal	40 075 981	231 098	37 071	2 787	187 708	3 273	260
Nordfjordeid	24 103 729	129 569	28 296	1 168	97 865	2 049	192
Norheimsund	24 285 713	139 080	24 695	983	111 787	1 436	180
Notodden	39 529 363	214 299	46 194	2 673	163 644	1 541	248</

Butikknavn	Brutto omsetning		Vareliter				
	(1000 kr)	Totalt	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl	Alkoholritt
Odda	29 797 312	167 312	33 063	1 805	130 202	2 053	189
Oppdal	39 423 356	210 652	41 368	2 175	164 831	2 016	262
Orkanger	65 171 435	335 965	78 552	4 606	249 326	3 175	306
Os	48 503 517	283 647	44 149	2 102	234 473	2 567	357
Oslo	2 243 057 009	12 924 328	1 409 229	141 512	11 198 074	157 411	18 102
Alna	68 798 084	396 546	52 494	3 527	334 304	5 741	480
Briskeby	123 192 848	546 027	32 428	5 485	503 288	4 363	464
CC Vest (ombygget 14. august)	215 638 776	1 288 415	85 244	15 725	1 176 355	9 874	1 217
Frogner	87 312 426	518 202	41 587	6 173	465 806	4 175	461
Grorud (åpnet 26. november)	4 882 699	25 120	5 573	376	18 232	873	66
Grünerløkka	51 348 644	303 436	37 372	1 984	258 692	5 015	373
Grønland Basar	50 538 196	298 004	40 551	2 273	248 635	6 218	327
Holmlia	45 193 193	276 615	37 313	3 592	232 869	2 508	333
Linderud	64 938 405	367 244	63 554	4 930	294 884	3 332	545
Majorstuen	123 841 321	764 664	62 348	10 099	685 960	5 609	648
Manglerud	151 586 747	907 663	106 273	10 547	780 611	9 222	1 011
Oslo City	153 527 501	887 638	123 768	8 865	739 212	14 185	1 609
Oslo S	62 228 637	347 271	60 936	3 531	277 583	4 904	317
Rommen	114 068 812	558 718	48 649	6 189	492 781	7 855	3 243
Rosenkrantzgate	52 232 250	308 354	27 240	2 293	272 736	5 589	497
Røa	94 263 425	580 258	44 307	8 629	521 661	5 085	576
Sandaker	85 131 012	499 579	67 713	6 091	415 826	8 880	1 068
St.Hanshaugen	48 240 855	297 794	29 420	2 302	259 911	5 843	318
Steen & Strøm	65 946 443	382 211	34 157	3 319	338 769	5 450	516
Storo (ombygget 20. mars)	80 964 686	474 250	45 814	4 617	415 920	6 933	966
Stovner	85 881 225	472 955	92 336	6 606	366 831	6 599	583
Thereses gate	74 456 308	457 909	35 896	3 575	412 457	5 457	523
Tveita	101 991 387	588 059	95 646	8 609	475 343	7 751	710
Ullevål Stadion	78 234 139	488 373	33 600	4 701	443 048	6 626	398
Vika	85 680 910	488 310	35 994	3 459	443 619	4 749	489
Økern	72 938 082	400 715	69 016	4 017	322 744	4 574	365
Otta	25 180 598	131 331	31 530	2 148	96 180	1 352	121
Porsgrunn	104 011 377	586 936	106 742	7 315	466 796	4 841	1 242
Rakkestad	14 338 888	70 536	19 733	1 040	48 778	869	116
Raufoss	28 981 570	146 627	38 203	2 437	104 569	1 258	159
Re	31 810 900	174 469	34 599	2 417	135 619	1 618	217
Rena	15 876 486	80 969	20 294	1 484	58 543	561	86
Ringebu	16 474 991	86 867	19 178	946	65 953	657	133
Rissa	14 722 233	73 791	20 094	1 131	51 655	724	187
Risør	24 735 647	151 630	20 104	1 391	129 192	734	210
Rjukan	20 605 172	109 683	24 009	1 461	82 867	1 206	140
Rognan	14 920 813	76 153	19 443	825	54 941	829	115
Rudshøgda	71 530 448	371 138	88 897	6 288	273 566	2 028	360
Rygge	82 550 997	468 328	81 913	5 570	375 855	4 429	561
Røros	31 213 777	156 992	37 149	1 603	116 639	1 325	277
Sandane	13 258 629	71 212	15 402	676	54 126	929	81
Sandefjord	149 497 183	870 599	124 938	11 102	728 106	5 349	1 105
Sandnes	281 720 638	1 624 554	239 433	14 421	1 350 846	17 708	2 146
Kvadrat	175 228 051	1 026 073	141 053	7 368	864 838	11 379	1 436
Sandnes Sentrum	106 492 587	598 481	98 380	7 053	486 008	6 329	711
Sandnessjøen	41 116 835	214 852	49 366	2 081	161 123	1 971	311
Sarpsborg (flyttet 11. juni)	80 608 362	415 071	98 857	7 012	301 704	6 693	805
Sauda	19 624 433	105 742	24 754	1 080	78 898	892	119
Seljord	14 917 172	77 822	18 997	1 040	56 746	945	95
Setermoen	11 807 231	62 874	14 047	516	47 524	678	109
Sjøvegan	8 839 142	47 032	10 475	400	35 626	385	146
Skarnes (åpnet 3. desember)	2 290 595	9 928	3 421	178	5 985	309	36
Skedsmo	192 307 334	1 069 537	189 345	12 786	853 018	13 041	1 347
Lillestrøm	83 825 878	457 833	62 837	6 075	362 608	5 724	590
Strømmen	108 481 456	611 704	106 508	6 711	490 410	7 317	758
Ski	106 464 725	627 707	88 005	6 543	524 938	7 367	854
Skien (ombygget, ikke stengt)	107 403 455	619 296	105 486	9 452	498 922	4 687	749
Skjervøy	6 572 125	32 648	9 063	253	23 014	301	18
Slemmestad	65 139 155	390 161	55 972	3 908	325 784	3 947	549
Sogndal	33 829 063	184 951	38 622	1 507	141 858	2 712	252
Sola (åpnet 2. april)	35 543 788	207 176	31 679	1 634	171 163	2 412	288
Sortland	57 092 013	300 070	70 536	2 402	223 680	2 871	581
Sotra	62 656 151	359 402	62 461	3 178	289 309	3 676	778
Stange	28 083 968	144 710	36 279	2 651	104 605	1 043	132
Stathelle (ombygget, ikke stengt)	50 285 051	292 715	50 129	3 313	236 734	2 156	383

Butikknavn	Brutto omsetning		Vareliter				
	(1000 kr)	Totalt	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl	Alkoholritt
Stavanger	346 629 454	2 045 423	281 419	18 709	1 723 332	19 524	2 440
Hillevåg	157 756 775	962 761	124 482	8 639	820 648	7 828	1 163
Straensenteret	117 059 560	682 571	93 230	6 357	575 338	6 909	736
Verksgata	71 813 119	400 091	63 707	3 712	327 345	4 786	541
Steinkjer	81 164 165	413 645	102 573	5 197	302 124	3 227	524
Stjørdal	78 246 937	409 336	95 402	4 566	303 601	5 150	617
Stokmarknes	20 522 618	110 542	24 522	946	84 011	892	172
Stord	55 588 629	322 106	54 722	2 330	261 993	2 583	476
Storslett	21 942 898	106 867	29 828	822	74 540	1 544	132
Storsteinnes	15 269 813	73 642	21 486	535	50 264	1 274	84
Stranda	10 511 561	58 412	11 474	509	45 145	1 201	83
Stryn	22 751 650	119 642	26 729	1 074	89 904	1 750	185
Støren	18 370 151	87 966	25 640	1 064	60 158	956	148
Sunnalsøra	28 925 942	147 170	36 100	1 660	107 876	1 391	143
Sumadal	24 880 178	125 010	33 354	1 469	87 714	2 340	133
Svolvær	43 547 866	230 621	49 196	3 175	176 428	1 605	217
Sykkylven	12 575 583	70 146	13 989	532	54 637	864	125
Søgne	38 052 215	229 975	35 161	1 897	190 863	1 752	303
Sørumsand	18 102 030	98 879	19 824	1 512	76 173	1 214	155
Tjøme	22 245 782	136 138	14 814	1 488	118 922	801	113
Tromsø	272 481 514	1 542 075	246 818	10 041	1 260 826	22 158	2 232
Langnes	112 106 910	650 535	93 563	4 148	542 255	9 626	944
Tromsø Sentrum	88 097 770	486 591	82 606	3 351	392 880	7 061	693
Tromsdalen	72 276 834	404 949	70 649	2 542	325 691	5 471	595
Trondheim	625 909 273	3 493 589	603 834	37 670	2 805 994	41 084	5 008
Byhaven	63 626 700	353 663	58 668	3 976	286 458	4 099	462
City Syd	141 485 586	770 476	153 682	8 320	600 450	6 803	1 221
Lade	116 235 575	661 840	109 793	6 991	535 393	8 791	870
Munkegata	83 036 300	452 867	89 291	4 829	352 654	5 491	601
Nedre Elvehavn	79 091 851	444 013	65 928	4 237	367 458	5 666	724
Valentinstylt	142 433 261	810 731	126 471	9 317	663 580	10 233	1 129
Trysil	28 372 939	140 337	34 551	1 871	101 936	1 799	181
Tvedestrand	37 839 243	223 879	35 119	2 523	184 667	1 254	316
Tynset	34 942 117	176 009	44 998	2 402	126 696	1 672	242
Tønsberg	103 411 879	614 008	89 301	7 412	512 796	3 878	621
Ullefoss	8 613 927	47 795	10 109	865	36 227	554	40
Ulsteinvik	33 960 251	184 965	37 327	1 426	142 349	3 607	256
Vadsø	19 299 014	104 229	21 778	726	80 051	1 514	161
Vanylven	3 952 989	19 807	5 707	151	13 6		

Tabell 7a. Grossistenes markedsandel 2009, totalt salg, 1000 liter

Grossist	2009	Andel
Arcus AS	9 284	12,1%
Vectura AS	4 497	5,9%
Foster's Norway AS	3 426	4,5%
Pernod Ricard Norway AS	3 225	4,2%
Stenberg & Blom AS	2 992	3,9%
Ekjord AS	2 778	3,6%
Engelstad Vin og Brennevin	2 631	3,4%
Excellars AS	2 625	3,4%
Brand Partners AS	2 479	3,2%
Eurowine AS	2 334	3,0%
Red & White AS	2 296	3,0%
Best Buys International AS	2 251	2,9%
Fondberg AS	2 092	2,7%
Robert Prizellus AS	1 938	2,5%
Diageo Norway AS	1 785	2,3%
Andre	30 112	39,2%
TOTALT	76 746	100%

Tabell 7b. Grossistenes markedsandel 2009, svakvin, 1000 liter

Grossist	2009	Andel
Arcus AS	4 865	7,8%
Vectura AS	3 713	6,0%
Foster's Norway AS	3 426	5,5%
Stenberg & Blom AS	2 767	4,5%
Excellars AS	2 625	4,2%
Ekjord AS	2 625	4,2%
Engelstad Vin og Brennevin	2 395	3,9%
Pernod Ricard Norway AS	2 388	3,8%
Red & White AS	2 289	3,7%
Eurowine AS	2 282	3,7%
Best Buys International AS	2 247	3,6%
Fondberg AS	2 079	3,3%
Brand Partners AS	2 079	3,3%
Vinordia AS	1 762	2,8%
Best Cellars AS	1 751	2,8%
Andre	22 817	36,7%
TOTALT	62 108	100,0%

Tabell 7c. Grossistenes markedsandel 2009, brennevin, 1000 liter

Grossist	2009	Andel
Arcus AS	4 316	33,5%
Diageo Norway AS	1 785	13,9%
Pernod Ricard Norway AS	837	6,5%
Maxxium Norge AS	769	6,0%
Vectura AS	648	5,0%
Bacardi Norge AS	616	4,8%
Robert Prizellus AS	602	4,7%
Company of Spirits	540	4,2%
Interbev AS	529	4,1%
Brand Partners AS	362	2,8%
Helge Wiig A/S	325	2,5%
Engelstad Vin og Brennevin	222	1,7%
Stenberg & Blom AS	183	1,4%
Ekjord AS	152	1,2%
Interbrands Norge AS	134	1,0%
Andre	853	6,6%
TOTALT	12 873	100,0%

Tabell 8. Vinmonopolets vareutvalg

År	Antall produkter	Nye produkter
2000	5 000	1 000
2001	5 600	600
2002	6 350	750
2003	7 000	650
2004	8 100	1 100
2005	8 500	400
2006	9 700	1 200
2007	10 900	1 200
2008	11 200	300
2009	12 600	1 400

Tabell 9. Det registrerte alkoholforbruket i Norge per innbygger 15 år og over 1920 – 2009⁷

År	Liter			Liter ren alkohol ⁸				
	Brennevin	Vin	Øl	Totalt	Brennevin	Vin	Øl	Fruktdrink
1920	Forbudstid	8,20	50,21	Forbudstid	Forbudstid	0,82	1,99	
1930	3,40	2,42	26,34	3,03	1,44	0,42	1,17	
1940	2,46	1,58	20,43	2,24	1,05	0,27	0,92	
1950	3,97	1,24	23,98	2,87	1,61	0,20	1,06	
1960	3,95	1,68	33,19	3,45	1,71	0,25	1,49	
1970	4,83	3,10	48,70	4,73	2,07	0,44	2,22	
1980	5,80	5,68	61,93	5,98	2,46	0,75	2,77	
1990	3,03	7,93	64,61	5,00	1,24	0,95	2,81	
2000	2,67	13,61	64,92	5,66	1,05	1,62	2,93	0,07
2005	3,25	16,61	67,20	6,37	1,28	2,00	2,98	0,11
2006	3,29	16,95	67,88	6,46	1,30	2,05	3,01	0,11
2007	3,43	17,51	67,90	6,60	1,35	2,11	3,02	0,12
2008	3,40	17,94	68,68	6,75	1,33	2,23	3,06	0,13
2009 ⁹	3,34	18,23	65,87	6,63	1,30	2,26	2,93	0,12

Tabell 10. Registrert omsetning av alkohol i Norge 1920 – 2009, 1000 liter⁷

År	Liter				Totalt	Liter ren alkohol ⁸			
	Brennevin	Vin	Øl	Fruktdrink		Brennevin	Vin	Øl	Fruktdrink
1920	Forbudstid	14 564	89 165		**	Forbudstid	1 456	3 530	
1930	6 765	4 820	52 388		6 017	2 857	826	2 334	
1940	5 679	3 652	47 080		5 171	2 418	622	2 131	
1950	9 807	3 053	59 215		7 080	3 975	487	2 618	
1960	10 449	4 438	87 687		9 112	4 520	650	3 942	
1970	14 105	9 042	142 142		13 816	6 051	1 280	6 485	
1980	18 376	17 979	196 097		18 944	7 791	2 373	8 780	
1990	10 384	27 231	221 753		17 139	4 248	3 257	9 634	
2000	9 578	48 762	232 676	5 295	20 292	3 764	5 794	10 496	238
2005	11 945	61 022	246 841	8 791	23 410	4 711	7 358	10 944	396
2006	12 291	63 286	253 426	9 063	24 151	4 848	7 638	11 257	409
2007	12 934	65 874	256 072	9 839	24 917	5 101	7 955	11 417	444
2008	13 024	68 721	263 048	11 077	25 836	5 079	8 533	11 724	500
2009 ⁹	12 970	70 900	256 000	11 550	25 780	5 060	8 800	11 400	520

Tabell 11. Registrert alkoholforbruk i noen europeiske land, 2007, liter per innbygger¹⁰

Land	Liter ren alkohol ⁸		Vareliter	
	Totalt	Brennevin	Vin	Øl
Tsjekkia	12,4	3,2	17,4	158,8
Romania	11,0	3,5	26,0	91,3
Russland	10,9	5,9	9,2	82,2
Østerrike	10,7	1,5	32,3	108,2
Frankrike	10,3	2,7	50,7	31,0
Tyskland	10,1	2,3	20,6	111,7
Portugal	10,0	1,2	47,3	61,1
Spania	10,0	2,1	30,0	82,0
Ungarn	9,6	3,3	25,8	68,0
Danmark	9,4	1,4	32,7	88,5
Sveits	9,1	1,6	40,0	57,1
Irland	8,8	2,1	19,0	106,0
Polen	8,7	3,0	8,9	93,4
Storbritannia	8,1	1,8	23,0	87,7
Nederland	7,8	1,3	21,6	77,2
Finland	7,7	2,3	10,6	89,4
Hellas	7,5	2,1	29,6	38,9
Italia	7,1	0,2	44,7	31,1
Sverige	6,4	1,2	19,2	65,5
Norge	5,2	1,0	14,0	59,1

¹ Drikk som inneholder tilvirket alkohol ublandet eller i blanding med andre produkter og som ikke er vin. Enhver drikk som inneholder mer enn 22 volumprosent alkohol regnes som brennevin.

² Drikk som er laget av druesaft ved alkoholgjæring og tilsatt tilvirket alkohol.

³ Drikk som er laget av druesaft, frukt, bær, plante-saft eller honning ved alkoholgjæring uten tilsetning av tilvirket alkohol.

⁴ Øl med alkoholstyrke over 4,75 volumprosent alkohol.

⁵ Vin med alkoholstyrke til og med 2,75 volumprosent alkohol.

⁶ Inkludert ukrydret brennevin.

⁷ Kilde: Statistisk sentralbyrå. Produktkategoriseringen er ikke identisk med Vinmonopolets.

⁸ Kilde: Statistisk sentralbyrå. 1 liter ren alkohol tilsvarer 3,5 flasker brennevin (0,7 liter 40 %), eller 12 helflasker vin (0,75 liter 11 %) eller 65 halvflasker middels sterkt øl.

⁹ Kilde: Statistisk sentralbyrå. Tallene for 2009 er et anslag basert på konsumutviklingen per tredje kvartal 2009.

¹⁰ Tallene omfatter registrert omsetning (beskattet forbruk) av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeprodusert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke. Kilde: www.sirus.no.

ENGLISH SUMMARY

Vinmonopolet is one hundred per cent owned by the Norwegian State. The company aims at being an efficient and service-minded chain of specialist shops, which manages the exclusive right to sell wine, spirits and strong beer via retail outlets throughout Norway with a social policy, but without private profit interests. Vinmonopolet's ambition is to handle beverage sales in the best interests of both the individual and the community.

Sales volumes rose by 4.0 per cent from the year before to 76.7 million litres. The sales of table wine increased by 4.8 per cent to 62.1 million litres while the sales of spirits increased by 0.6 percent to 12.9 million litres. The figures for fortified wine show 840 000 litres, down by 6.1 per cent. The rise in overall sales is due to various factors: 9 new outlets, high purchasing power and increased public interest for wine and food also contribute considerably to the increased sales.

The continued preference for red wine compared to white distinguishes the Norwegian demand for table wine from the

"One particular aspect distinguishes the Norwegian demand for table wine from the pattern seen in other countries; the persisting dominance of the sales of red wine in relation to white."

pattern seen in other countries. In Norway the ratio is 3:1 in favour of red wine, compared to 1:1 in UK and 3:2 in Sweden. This is mainly due to climatic factors. In many parts of Norway, during most of the year, it's "too cold" to drink white wine. Thus, we see that the sales of white wine peaks in July, whilst the sales of red wine peaks in December. Whilst white wine is most popular in the southern parts of Norway, red wine is most popular in the north. In 2009 Italy kept their leading position for red wine, fol-

lowed by France and Spain. Since 1980 the registered sales of spirits has been reduced by more than 50 per cent while the unregistered consumption of illegal spirits - such as moonshine liquor, smuggled spirits and tax-free products - has increased. After two reductions in taxes on spirits, from 1 January 2002 and 1 January 2003, this trend seems to have changed by an increase in the registered sales of spirits.

Vinmonopolet's sales revenue in 2009 totalled NOK 10 957,7 million excluding VAT. Profit before tax came to NOK 117,2 million compared to NOK 175,1 million the year before. The special tax levied on Vinmonopolet in lieu of ordinary corporation tax is NOK 20,7 million. By decision of Stortinget (the Parliament), Vinmonopolet will pay a dividend of 50 per cent of the profit after the special tax to the state. This amounts to NOK 48,3 million. As of 31 December 2009, Vinmonopolet had 248 outlets in operation with 1 824 full- and part-time employees, the equivalent of 1 168 full-time employees.

KEY FIGURES	2009	2008	2007	2006	2005
SALES (1 000 litres)					
Table wine	62 108	59 278	56 651	54 878	52 893
Fortified wine	840	895	958	1 001	1 047
Spirits	12 874	12 797	12 657	12 080	11 678
Other products	924	858	813	790	793
TOTAL	76 746	73 828	71 079	68 749	66 411
REVENUE AND RESULTS (NOK mill)					
Gross sales revenue (incl VAT)	13 695,7	12 872,2	12 164,3	11 440,0	10 863,0
Operating revenue	10 957,7	10 305,4	9 742,7	9 161,2	8 708,4
Operating profit	78,5	107,4	122,8	90,1	101,3
Net profit before tax	117,2	175,1	167,2	110,3	116,6
CAPITAL					
Assets (NOK mill)	2 766,1	2 708,2	2 447,8	2 335,3	2 102,9
Shareholder's equity (NOK mill)	584,3	417,1	407,6	287,1	365,8
Equity to assets ratio (%)	21,1	15,4	16,7	12,3	17,4
PROFITABILITY (%)					
Gross profit ratio ¹⁾	11,9	12,0	12,1	12,1	12,2
Operating margin ²⁾	1,1	1,7	1,7	1,2	1,4
Return on assets ³⁾	4,4	6,9	7,1	5,0	5,9
Return on shareholder's equity ⁴⁾	23,4	42,5	48,1	33,8	24,7
LIQUIDITY					
Current ratio (%) ⁵⁾	151,3	148,2	145,4	134,9	128,9
Working capital (NOK mill) ⁶⁾	785,2	739,0	639,8	491,3	378,2
EMPLOYEES					
Total permanent employees at Dec 31	1 824	1 808	1 787	1 743	1 701
Of which: full time	675	673	675	657	637
part time	1 149	1 135	1 112	1 086	1 064
Equivalent full-time employees	1 168	1 215	1 135	1 121	1 122
Retail outlets at Dec 31	248	239	222	211	199

$$^1) \text{ Gross profit ratio} = \frac{\text{sales revenue} - \text{cost of goods sold}}{\text{sales revenue}} \times 100$$

$$^4) \text{ Return on shareholder's equity} = \frac{\text{profit before tax}}{\text{average of shareholders equity as of Jan 1 and Dec 31}} \times 100$$

$$^2) \text{ Operating margin} = \frac{\text{profit before tax} + \text{financial expenses}}{\text{sales revenue}} \times 100$$

$$^5) \text{ Current ratio} = \frac{\text{current assets}}{\text{current liabilities}} \times 100$$

$$^3) \text{ Return to asset} = \frac{\text{profit before tax} + \text{financial expenses}}{\text{average of total capital as of Jan 1 and Dec 31}} \times 100$$

$$^6) \text{ Working capital} = \text{current assets} - \text{current liabilities}$$

AS VINMONOPOLET

Foretaksregisteret NO 817 209 882 MVA

KJEDEKONTOR

Akersgt. 51, 0180 Oslo
Postboks 6953, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon 04560
Telefaks 22 01 50 09

www.vinmonopolet.no
kundesenter@vinmonopolet.no

Design: Tef Design
Omslaagsfoto: iStockphoto.com
Trykk: Bryne Stavanger Offset
Opplag: 4000
Trykket på miljøvennlig papir

